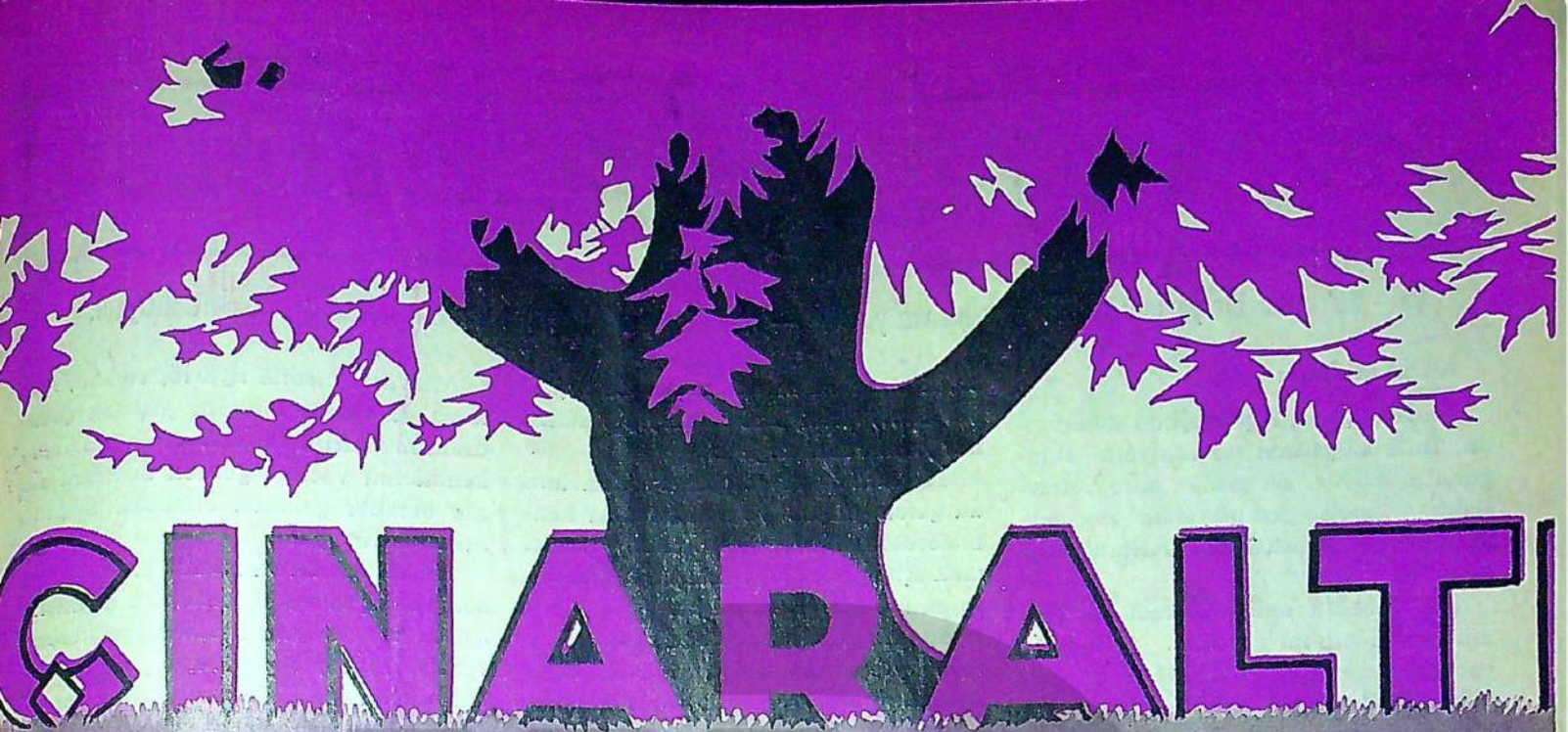

ÇINARALTI

HAFTALIK İLİM VE SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER:

Hasta ruhlar	*Orhan Seyfi Orhon*
Bir millet dağılıp yok olmadan nasıl korunabilir?	*Emekli General: H. E. Erkilet*
Dil davası	*Besim Atalay*
Buhasretlik böyledir (Şiir)	*Zeki Ömer Defne*
Irkın sıhhat davası	*Prof. Dr. Kâzım İsmail*
Vecizeler	* *
Sabah türküsü (Şiir)	*Orhan Seyfi Orhon*
Kültür ve sanayi	*Nebil Buharalı*
Çoruh	*(Memleket manzaralarından)*
Dünyanın yaratılışı (Millî efsanelerimizden)	*Hüseyin Namık Orkun*
Ney (Şiir)	*Edib Ayel*
Yahudiler (Çınaraltı Ansiklopedisi).	*H. E. E.*
Şehzadelerin sünnet düğünü	*Y. Mimar S. Çetintaş*
İki kafadar (Hikâye)	*Kadri Gökalp*
Kitaplar, gazeteler	*Çınaraltı*

SAYI: 6

KURUŞ: 10

MİLLİYETÇİ DERGİLER

SABAH, ÖĞLE ve AKŞAM

Her Yemekten Sonra Mutlaka Günde 3 defa

Dişleri Niçin Temizlemek Lâzımdır?

ÇÜNKÜ; UNUTMAYINIZ Kİ:

Bakımsızlıktan çürüyen dişlerin difteri, bademcik, kızamık, enfloenza ve hatta zatürreeye yol açtıkları, iltihab yapan diş etlerile köklerinde mide humması, apandisit, nevresteni, sıtma ve romatizma yaptığı fennen anlaşılmıştır. Temiz ağız ve sağlam dişler umumî vücud sağlığının en birinci şartı olmuştur. Binaenaleyh dişlerinizi hergün kabil olduğu kadar fazla - Lâakal 3 defa - (SANİN) diş macunile fırçalıyarak sıhhatinizi garanti edebilirsiniz ve etmelisiniz. Bu suretle mikrobları imha ederek dişlerinizi korumuş olursunuz.

SANİN

DİŞ MACUNU

Bütün Tehlikelere Karşı Sıhhatinizi Korur.

Sabah, Öğle ve Akşam Her Yemekten Sonra Günde 3 Defa Dişlerinizi Fırçalayınız.

ECZANELERDE ve BÜYÜK ITRİYAT MAĞAZALARINDA BULUNUR.

Kitabınızı

ARİF BOLAT

KİTABEVİNDEN

alınız. Bütün kitapları bulabileceğiniz gibi, Ankara neşriyatının, Avrupa modalarının ve sair mecmualarının da Babıâlide yegâne satış yeridir.

ÇINARALTI'nın

geçmiş sayılarını oradan tedarik edebilirsiniz.

Gazetelere ilân kabul eder.

Ankara caddesi 89 — İstanbul

Çocuk adam

Yazan :

ORHAN SEYFİ ORHON

Yerli roman

SATIŞ YERİ: **Semih Lûtfi Kütüphanesi**

Binnaz

Manzum trajedi

Yazan : **Yusuf Ziya Ortaç**

Satış yeri : **Semih Lûtfi Kütüphanesi**

Piyango 15 Eylülde

İzmir Enternasyonal Fuarında çekiliyor

Büyük ikramiye [25,000] Liradır

(25.000) liravı kazanabilmek için önümüzde sayılı günler vardır. (25.000) lira 15 Eylülde üç tane (10.000) liranın, beş tane, (5.000) liranın, kırk tane (2.000) liranın seksen tane (1.000) liranın refakatinde Izmir Enternasyonal Fuarında çekiliyor. Derhal bir bilet alınız. Belki büyük ikramiyeleri kazanacak biletler daha satılmamıştır.

KİTAPLAR GAZETELER

Vâ - Nû' nun bir yazısı : İmlâ lûgatı ne vaziyette? — Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bir makalesi : tenkit ihtiyacı.

AKŞAM'dan :

Vâ-Nû, (Kısa röportajlar) sütununda, İmlâ Lûgatinin ne vaziyette olduğunu anlatıyor. Bu yazıya göre, kararsızlık, lûgati hazırlıyanlar arasında hâlâ devam etmektedir. Arkadaşımız diyor ki :

[Bir tesadüf neticesi, İmlâ Lûgati'nin prova tab'ını gördüm. Cumhuriyet matbaasında aylardanberi son şeklini aramakta olan bu küçük kitadaki kitap, şimdiye kadar yedi sekiz kere tashihten geçmiştir. Anlaşılan daha da muhtelif tashihlere, değişmelere uğrıyacak.

Öğrendiğime göre, başta İbrahim Necmi Dilmen olmak üzere, Dil Kurumu erkânı, dizilmiş olan lûgatte, arasıra bazı prensip tahavvülleri yapmaktadırlar. Bu yüzden, musahhihler bütün kitabı tekrar gözden geçirmek mecburiyetinde kalıyorlar.

Başta, kaideleri izah eden bir mukaddime vardır.

İmlâ Lûgati, beher sahifesi dört sütun olmak üzere dizilmiştir. Kelimelerin karşılarında izahları yazılı değildir. Ancak tek lâfızlar halinde imlâlar gösterilmektedir. Yalnız, ayrı ayrı mânalara gelen lâfızların ne demek olduğu yazılıyor: (asa = baston), (asâ = gibi) tarzında. Halbuki ikincisi (âsa) olsa elbet daha muvafıktır. Tabıdan evvel bu da değiştirilsin bari.

Arap harflerinde sonları (b, c, d) ile biten kelimelerin yeni Türkçede (p, ç, t) ile yazılmaları esası kabul olunmuş. Ancak, tahrik edilince kelimenin ne şekil alacağı yanında yazılıdır : Tıp - tıbbın, kutup - kutubun gibi...

(^) işareti bütün inceltmeler üzerinde vardır: «hilâl» tarzında.

Nisbet (i) leri üzerindeki (^) ler kaldırılmıştır. Sade, iltibas olduğu takdirde kullanılacak. Meselâ (hukuki) yazılacak. Zira iltibas yoktur. Fakat (kisbî) yazılacak. Zira (kâr ve kisbi) söziyle iltibas olur.

Evvelce bütün nisbet (i) leri üzerinde (^) işareti varken, Kurum erkânı, dizılmiş lûgatte böyle bir ânî değişiklik yapmışlardır. Bu esasın kabulü, münevverlerimizin yüzde doksanını yanlışsız imlâ yazmak imkânından elbet mahrum bırakacaktır. Zira (kâr ve kisbi) deki iltibası arayıp bulmak her yiğitin kârı değildir.

«Öldüren» ve «öldürme» mânalarına gelen «katil» ve buna benzer kelimelerdeki iltibasları ortadan kaldırmak için, «öldüren» karşılığı «kaatil» suretinde kabul edilmiştir.

Bu tarz iltibasları ortadan kaldırmak için, öyle zannedilir ki lûgatin nihaî şeklinde «add» ve «ad», «at» kelimeleri bulunacaktır ve bir «c» li, bir de «ç» li «hac» ve «haç» olacaktır. ilh..

Lûgatin başında kaideleri izah eden bir mukaddime vardır. Kaideleriyle hemfikir olalım, olmıyalım; ne de olsa, bu kitabın intişarı imlâmızdaki anarşinin önüne geçecektir.]

(Baston) mânasına gelen (asâ) nın (asa) olarak yazılmasına ve (gibi) mânasına gelen (âsâ) nın da (asâ) şeklinde tesbit edilmesine kimin hâkim şivesile karar verildiğini pek merak ediyoruz. (Baston) mânasına gelen (asâ), İmlâ Lûgati'ndeki gibi (a) sı (e) leşmiş bodur bir (asa) değil, yazı dilinde de, halk dilinde de (asâ) dır. (Gibi) demek olan (âsâ) ya gelince, bu da ne dil uleması efendilerimizin buyurduğu veçhile (asâ) dır, ne de, dili ve kulağı pek hassas dostumuz (Vâ-Nû) nun istediği gibi (âsa) dır! Her iki (a) sı da medli bir (âsâ) dır!

Nisbet (i) leri üzerindeki (^) lerin yalnız iltibas olan kelimelere tahsisini de doğru bulmuyoruz. Yazı yazarken, bütün dikkatini fikrin peşinde ve cümlelerin inşasında toplıyan muharrirden, bir de kelimelerin zahirî kardeşlerini araştırıp ayırt etmesini isteyemeyiz.

Netice : Bu türlü kaideler, imlâmızdaki karışıklığın (İmlâ Lûgati) nden sonra da sürüp gitmesine sebep olur!

★

TASVİRİ EFKÂR'dan :

Ahmet Hamdi Tanpınar (Tenkit ihtiyacı) başlıklı makalesinde şu haklı fikirleri ileri sürmektedir :

[Avrupa fikir ve sanat âlemi ile temastan sonra memleketimize gelen nevilerden biri de tenkiddir. Fakat bu geliş hiç birisine benzemedi, çünkü öbür neviler, meselâ tiyatro, roman, hikâye ve hattâ modern şiir az çok, dram muharriri, romancı.. ilh.. ile yani kendilerini vücude getiren sanatkârlarile beraber geldiler. Halbuki, tenkid münekkidsiz geldi.

Ahmet Mithat ve Namık Kemaldenberi yetmiş seneyi mütecaviz bir zaman içinde bu nevilerin memlekette eseri veriliyor, bir çok şöhretli veya az şöhretli muharrirlerimiz var, yüzlerce eser daima yenileşen bir okuyucu kütlesinin, hayat ve fikir susuzluğunu tatmin ediyor. Beğenilenler, ihtirasla sevilenleri beğenilmeyip bir köşeye atılanlar, tekrar moda olanlar, velhasıl her cinsten eser var. Ve bunların temas ettiği bir yığın mevzu ve bu mevzuların hemen hepsinde ister istemez dokundukları birçok meseleler var. Fakat bütün bunlara küllî bir bakışla bakan, hayatla, devirle, tarihle, yabancı ananelerle ve yerli görenekle onların arasında mevcut gizli ve aşikâr münasebetleri meydana çıkaran, altlarını çizen ve zarurî surette bir tekâmülün mahsus olması lâzım gelen bu eserlerde o tekâmülün merhalelerini işaret eden tek eserimiz yok.

Hayatta her şeyde olduğu gibi sanatta da «devam» denen bir kudret vardır. Bu fiziyolojide olduğu gibi cemiyet hayatında da fikir hayatında da esastır.

Benim yokluğundan bahsettiğim münekkit bu davamı sabrile arayacak olan münekkittir.]

Bu güzel ve doğru fikirleri söyledikten sonra, Hamdi Tanpınar, sanki doğru ve güzel söz söylediğine pişman olmuş gibi diyor ki :

[Filhakika, haddizatinde büyük bir sanatkâr olan Nurullah Ataç'ın, daima en güzel ve halis cinsinden bir münekkid olduğunu biliyorum.]

Fakat, Ahmet Hamdi, galiba bir şeyi unutuyor: O istediği garplı çapındaki dev münekkid bir gün zuhur ederse, «Büyük sanatkâr», «Güzel ve halis cinsinden münekkid» Nurullah Ataç'ın beğendiği, göklere çıkardığı «Süleyman efendiler» ne olacak?..

Tanpınar bunu hiç düşündü mü acaba?..

ÇINARALTI

80

Çınaraltı

Dilde, Fikirde, işde Birlik.

SAYI :	İdarehanesi;	TELEFON :
6	İstanbul, Ankara caddesi, Hususî daire	22129

Hasta Ruhlar

Yazan: Orhan Seyfi ORHON

Milletine inancını kaybeden idealsiz, müstereddi ve hasta ruhların alâmeti farikası nedir? Eğer başka bir maksadın propagandacısı değillerse size şunları söylıyecekler :

«— Şimdi bunların sırası mı?... Hülyalara kapılmıyalım!.. Biz çok küçük ve fakir bir milletiz. Aman, kimse kuşkulanmasın!.. Oyle Türkçülüğe filân lüzum yok.. Anasırı gücendiririz!»

Sizin ateşli coşkunluğunuza buz gibi bir ruhun duvarlarını çekerler ve ortaya koyduğunuz müsbet delilleri aleyhimize şüphelerle, zanlarla, tereddütlerle çürütmege çalışırlar. Yanlış tarih bilgileri, coğrafya hataları, Türk düşmanlarının iftiraları, sahte istatistikler.. Her şey, her şey karşınıza çıkar.

Bir dakika münakaşadan vazgeçip düşünürsünüz :

«— Biz, acaba kırk kişi ile Rumeliye geçen yiğitlerin çocukları değil miyiz?.. Tek başımıza Haçlı ordularına göğüs germedik mi? Dünyanın en büyük imparatorluklarını yıkan, ve en büyük imparatorluklarını kuran kimlerdi? Mete, Atillâ, Timoçin, Temür, Fâtih, Yavuz, Süleyman hep bizi tarihimizden çıkmadı mı? Bir zamanlar Akdeniz, bizi denizimiz değil miydi? İbni Sina'lar, Fârâbî'ler, Uluğbey Nevaî'ler, Fuzuli'llr, Mimar Sinan'lar, Itri'ler bir efsane dir? Malazgirt, Kosova, Niğbolu, Mohaç, Kanije, hattâ dünkü İnönü, Sakarya, 30 Ağustos da yalan mı? Büyük Türk milleti ve bir Türk medeniyeti yok mudur? Biz A dolunun ortasına gökten zembille mi indik?..»

Hayır, bunları düşünmeğe lüzum yok. Bugün med şaşaası göz kamaştıran en ileri milletin de hayalini, hat sını, ümidini, heyecanını, gururunu elinden alın, o da b düşünür.

Bunda ne itidal, ne taassup, ne de Osmanlılık g aramayın. Bu, ancak millî benliğini kaybetmiş, müt ve hasta ruhların teşhisine yarıyan marazî bir tezal başka bir şey değildir!

Orhan Seyfi OR

81

13 Eylûl 1941 Cumartesi

ÇINARALTI

Haftalık Türkçü, Fikir ve Sanat Mecmuası

Cumartesi günleri çıkar.

Abone şartları :

Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş.

Ecnebi: Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş.

Fiatı : 10 Kuruş.

Sayı: 6, 13

BİR MİLLET DAĞILIP YOK OLMADAN

NASIL KORUNABİLİR?

Yazan:
Emekli General
H. E. ERKİLET

Çınaraltı mecmuasının geçen nüshasında Nebi Bulaval arkadaşımız, «Kültürü zayıf millet ve kültürü kuvvetli millet» başlıklı yazısile Türkün en acıklı ve zayıf bir noktasına basmış ve bize Türklerin yabancı ırk ve milletler diyarlarında eski ve yeni tarihlerde nasıl temessül ederek yüzbinlerle ve milyonlarla erkek ve kadın unsurunu kaybettiklerinin sebeplerini göstermişler. Fakat meselenin en dikkate değer yeri, Türkün şurada ve burada yabancı ırk ve milletlere kütleler halinde veya fert olarak temessül etmesi ve kaybolması onun yalnız güç, kuvvet ve kültürce zayıf düştüğü zamanlara mahsus kalmamıştır. Türkler bilâkis Çinde, Rus illerinde, Rumelide, Iranda, Irak, Suriye, Mısır, Sudan, Hicaz ve Yemen Arap diyarlarında olduğu gibi müstevi, cihangir ve hâkim olarak girdikleri yabancı yerlerin çoğunda, hattâ bazan daha iyi hükmetdek davasile, kendi dil ve milliyetlerini bırakmışlar ve mahkûm yabancıların dil ve milliyetlerini benimsemişlerdir. Türk tarihi ve Türklerle temas etmiş milletlerin tarihleri bu hususta sayısız misâllerle doludur.

Bu sebeple, Türklerin gittikleri yerlerde neden çabuk temessül ettiklerini, bunların kurtarılma imkân ve ihtimallerini ve nihayet Türke ve Türklüğe temessül yerine temsil kuvvet ve kudretini ne gibi kuvvetli ve tesirli vasıtalarla aşılamak kabil olduğunu tetkik ederek müsbet neticelere varmak ve ne lâzımsa yapmak bugün her aydın Türke düşen ehemmiyetli ve müstacel bir vazifedir.

Geçenlerde babası ve anası Türk olan bir genç kız bana Mısırlı olduğunu söylediği için hayret etmiş ve ona «Yoksa sen Mısırda mı doğdun?! Fakat Türk nerede doğarsa doğsun, babasının ırk ve milliyetini muhafaza eder.» demiştim. Nihayet anladım ki ömründe Mısırı görmemiş, fakat büyük annesi - bilmem ne vesile ile - Mısırda bulunmuş; kendisi de Mısırın ve Mısırlıların zenginlik, debdebe ve dârâtını işitip durduğu için Mısırlı olmağa özenmiş! Bu küçücük ve masum misâl bile, kültürsüz bir Türk kızının, mahaza millî duygularının yani milliyetcilik terbiyesinin zayıf ve noksan olmasından, nasıl pervane gibi bir şaşaaya kapılarak yabancılığa doğru koşmak ve uçmak istek ve istidadında bulunduğunu gösterir. Fakat genç Türk kızı kendisile konuşulunca Türkliğini ve Türklüğünü şiddetli bir aksülâmel ile topiamakta ve hatırlamakta gecikmemiştir ki, bu, güzel bir alâmettir.

Türklerin kütle veya fert halinde nasıl temessül ederek kaybolduklarını anlamak için uzak ve eski tarihleri karıştırmağa lüzum ve zaruret yoktur. Dünkü ve bugünkü hayat ve temaslarımızdan kendi kendimize ibretli birçok misâller alabiliriz: Bir kaç ay evvel, kendisine devletçe Bağdadda verilen bir vazifeden dönen pek yakın bir akrabam, orada bir Arapla evlenen Istanbullu halis bir Türk kızının Türkçeyi unuttuğunu ve ana dil yerine Bağdat Arapçasını yerlilerden fark edilmiyecek surette öğrendiğini, birçok halis Türk eski zabitlerin, memurların ve hattâ yeni bazı Türk doktor veya mühendislerinin Irakta memuriyet alarak veyahut yerleşerek Türklüklerini tamamile kaybetmiş oldukların bırer birer ve Araplaşan adlarile saymak suretile anlattı.

İstiklâl mücadelesi bitmiş ve Lozan muahedesi akdolunmuştu. O zaman kumanda ettiğim birinci fırka İstanbula girerek Selimiyede yerleşmişti. Bu münasebetle İstanbul gazeteleri fırkamla benden bahsetmişler ve milmünasebe Kayserili olduğumu yazmışlar. Bizim gazeteler Mısıra da gittikleri için bir müddet sonra oradan Türkçe yazılmış bir mektup aldım. Bu mektup, babası ve anası Kayserili ve ana cihetile Emir oğullarından olan «Tevfik Ettercüman» adlı bir baydan geliyordu. Fakat kendisi Türkçe bilmediği için mektubu, çocuklarının hususî Türkçe hocası yazmış ve altına buna dair şerh vermişti. Bay Tevfik Ettercüman aslen Kayserli ve validesi Emir oğullarından gelme olduğundan evvelâ akraba olup olmadığımızı ve sonra kendi akrabalarından Kayseride fakir ve yardıma muhtaç kimseler olup olmadığını soruyor ve nihayet beni Mısıra kendi konağına misafir davet ediyordu. Ben Kayserinin Erkilet nahiyesinden olduğum için ve benim geldiğimi Emir oğullarile nefsi Kayserideki Emir oğulları arasında sıhrî bir yakınlık olmadığı için akraba değildik. Her ne ise, asıl mesele, bay Tevfik'in Kayserili, yani halis Türk olan babasile anasının vaktile her ne suretle olursa olsun Mısıra giderek orada yerleşmelerile çocukları Türkçeyi dahi konuşamıyacak kadar Araplaşmış olmalarıdır. Hafızasını yoklıyan hemen herkes bu yolda daha bir çok misâller bulabilir.

Fakat dikkat olunursa Türklerin, daha ziyade dince müşterek oldukları Arapça konuşan diyarlarda çabuk ve zahmetsiz temessül etikleri görülür. Çünkü Türkler, Müslüman olduktan sonra, maalesef Türk ön ve soy adlarını bırakarak Müslüman adı diye Arap adlarını takınmışlardır. Ondan sonra Kur'anın ve ibadetin Arapça olması Türke milliyeti namına tutunacak ve dayanacak hiç bir nokta bırakmamıştır. Üstelik Türklük yerine Osmanlılık fikir ve terbiyesinin asırlarla güdülmesi Türklerin milliyetçilik duygularını kökünden baltalamıştır. Garibtir ki, kendi kılıçlarile fethettikleri yerlerde hâkim kalmaları lâzım gelen Anadolu Türkleri Rumeli, Suriye, Filistin, Mısır ve Irak gibi yerlerdeki mahkûm milletleri müsavat ve adalet prensiplerile idare için Osmanlılık fikrini çıkarmışlar ve fakat buna kendilerinden başka, Osmanlı imparatorluğunu teşkil eden milletlerin hiç birisi yanaşmadığı için mahkûm unsurlar milliyetlerini muhafaza ederken milliyetlerini kaybeden yalnız Türkler, yani efendiler olmuştur. Bu da, yukarıda söylediğimiz gibi, Türkün, daha iyi idare edeyim diye, idare edilecek olan unsurlara inkılâp ve temessül etmek yanlış düşüncesinden ileri gelir. Netekim İdil (Volga) kıyılarında sakin Türk kavimlerinden biri olan Bulgarların Karadeniz şimalinden Tunaya ve oradan Mezya'ya (şimdiki şimalî Bulgaristan) geldikten sonra mahkûm ettikleri hizmetkâr İslâvların dilini alarak onlara temessül etmeleri gibi..

İslâm dininin, Rusyadaki hıristiyan olan hâkim milletler memleketlerinde Türklüğü temessülden kurtardığı ve koruduğu muhakkaktır. Fakat ayni dinin, milliyetciliğin ihmali ve Osmanlılık fikir ve terbiyesinin inzımamile, Türklerin bilfiil hâkim oldukları bilhassa Arap diyarlarında temessül ederek kaybolmalarına başlıca âmil olmuştur. Buna mukabil Gagavuz'lar gibi hıristiyan muhitler içinde bir ada halinde kalmış hıristiyan Türkler, ana dillerini muhafaza sayesinde milliyetlerini de koruyabilmişlerdir. Demek oluyor ki Müslümanlık yabancı milletleri, Araplık temasında, kolaylıkla Araplaştırabilen bir din olmuştur. Bu sebeple Türklerin hem Müslümanlıklarını, hem de Türklüklerini muhafaza edebilmeleri için çok karışık dilleri gibi Kur'anı, ezanı, ibadeti ve camileri Türkçeleştirmeleri ve Müslüman adı diye takındıkları Arap isimleri yerine Türk adları edinmeleri ne kadar güzel ve zarurî tedbirler ve hayırlı inkılâplar oldu ise milliyetcilik yani Türkcülük sahasında da, bilhassa Türk gençliğinin sarsılmaz, kırılmaz ve bükülmez sağlam bir terbiye görmesi o kadar lâzım gelmiştir.

82

Dil Davası

Besim ATALAY

— 4 —

Arap dilinin bu kadar genişleyip zenginlemesinin sebebini yalnız, din ve fıkıh kelimelerinin, bilgi ıstılahlarının yeniden türetilmiş olmasında aramamalıdır; bilgi, din ve fıkıh kelimelerinin öz dilden alınmış olması Arapçaya birdenbire şaşılacak bir genişlik vermekle beraber Arap halkile okur yazarlarının bu yolda büyük yararlıkları dahi görülmüştür; bu iki zümrenin el birliği yapması dil içinde hayli faydalı olmuştur.

Her hangi dile yabancı bir kelime girerken o dili konuşan ve ulusal dil zevki bozulmamış olan halk, yeni kelimeyi - her halde kendi söyleyişine ve kendi dilinin söz ve ses kanunlarına uydurur. Böylelikle kelimenin yabancı kılığı az çok değişmiş bulunur.

İşte; Arap halkının da yabancı bir kelimeyi kendi söyleyişlerine uydurmuş olmaları ve okur yazarların bunu hemen benimsemeleri Arapçayı genişleten sebeplerden biri olmuştur ki buna Araplar (Ta'rib) derler; bu yol ile Arapçaya bir hayli kelime girmiş ve kılığını değiştirmiş, Arap dilinin öz malı gibi olmuştur.

Kur'anda bile bu çeşit kelimelerden birçoğu bulunmaktadır: Arap dilcileri ve İslâm tefsircileri ve hele (Şuyutî), [El-itkan fi ulum-ül-kur'ân] adlı kitabında bu kelime için ayrıca bir bölüm ayırmıştır.

Osmanlıcaya gelince iş böyle olmamıştır. Halkın benimsediği Arapça ve Farsça kelimeler -sözde- edipler, şairler ve âlimler tarafından yanlış sayılmış ve alay edilmiştir. Herifler bu kadarla da kalmamışlar [Galâtat-ül-Ekvam] adında bir sürü saçma kitaplar yazmışlardır; halbuki galât olan kendi hareketleridir.

Araplarca -dışarıdan girmiş olan- bir kelime hemen değiştirilir ve Arapçalaştırılır. Söz gelimi.. Araplar Türkçeden (gezmek) kelimesini alırlar ve hemen (tegezzere) diye bir fiil uyduruverirler. Farsçadan (sütun) u alırlar, (üstüvane) yaparlar; bunun gibi Yunancadan, Lâtinceden ve her hangi dilden olursa olsun almış oldukları bir kelimenin hemen yapısını, sesini, şeklini değiştirirler; artık o kelimede yabancılık kalmaz, ona Arapça damgası vurulmuştur. İşte Arapçaya bu yolda alınmış olan yabancı kelimeler Arap dil haznesini hayli zenginletmiştir.

Eski zamanları bir yana bırakıyorum; bu gün bile Araplar, dillerinin yeniden genişlemesi ve yeni anlamlara karşılık olmak üzere yeni kelimeler yaratılması için çok çalışmaktadırlar. Arap âleminde, son zamanlarda biri Mısırda, biri Bağdatta olmak üzere iki büyük ve önemli kurum açılmıştır: Mısırdaki kurum on beş yıldanberi çalışmakta olup adı [Mecme-ül-lûgat-il-arabiye] dir. Bugünkü Kral Faruk'un babası tarafından kurulmuştur. Bu kurum frenkçe kelimelerin Arapçaya girmesinin önünü almış gibidir; hemen her yeni şeye ve her yeni anlama karşı Arapçadan bir kelime yapmaktadır; simdiye kadar altı büyük cilt eserler bu çalışmaların çok değerli örneklerini vermiştir.

Mısırda bu yolda dil hareketleri yapılırken, kimse çıkıp da «Bu olmaz, dile yeni kelime sokulmaz, kelime yaratılmaz» diye itiraz etmemiştir.

Bizde edebiyat bezirgânları, bilgin taslakları, imza tacirleri böyle mi yapmıştır? Bizdekilerin bu şekilde davranmaları yersiz değildir. Burada sözü uzatmak istemiyoruz, işimize geçiyoruz.

Iraktaki kurum (Abdülmesih) adında Ermeni milletinden bir bilginin başkanlığı altında toplanmıştır. Bu kurum ilk iş olarak Arapçaya geçmiş olan Türkçe kelimeleri atmıştır, yakın günlere kadar Irak ordusunda kullanılan (Yüzbası, binbaşı, ve. b.) gibi kelimeler bugün hep değiştirilmiş bulunuyor.

Bizim frenkçesini almış olduğumuz kelimelerin Arapçada karşılıkları yapılmaktadır; biz (Tank) diye alırken onlar (Debbabe) demislerdir. Bu kadarla da kalmamıslar. bizim Arapcadan almış olduğumuz ıstılahlarda «Türk kokusu var» diye yenisini yapmışlardır.

Her ne ise! Bu, onların bilecekleri sevdir: istediklerini yapar lar. Ah! Biz de kendi istediğimizi yapabilsek.. Yürüyen kervana saldırılmasa....

Besim ATALAY

Bu Hasretlik Böyledir!

Yazan : Zeki Ömer DEFNE

Mislen mi beslenmiş üzümün İzmir?
İçi âhû doldu gözümün İzmir!..
Bir hoşluğu ondan yazımın İzmir!..
Kalem lisanını boşladım gayri! (1)
Çubuk dillerine başladım gayri!
Yerin : A y d ı n, göğün: Ö d e m i ş'liymiş!
Ufkun dört doğulu, dört güneşliymiş!
Kızın başak başlı, tırpan kaşlıymış!..
Gökçe çimen idim, biçildim İzmir!
Kara toprak oldum, açıldım İzmir!
Söyleng, buyursunlar D e m i r e f e'ler!
Kurulsun önlerine elvan tepeler!
Dostun şelvesiyle dolsun kupalar! (2)
Bir ince tedarik düzülsün İzmir!
Deniz huzurunda süzülsün İzmir!
«Barut» de; sevinmez söğüt olur mu?
«Şarap» yaz; şenelmez kâğıt olur mu?
«İzmir» de; deli olmaz yiğit olur mu?
Hele görmemişse vây, bencileyin!
Hiç olmaz mı aklı zây bencileyin. (3)
Darlıktan izin yok.. göndermiyorlar,
Kuşlar kanatlarına bindirmiyorlar.
Yasağı bizimçin öğrenmiş yollar.
İzmir, hasretinle bölük bölüğüm!
Kğıtlarda ka'dı yüz görümlüğüm!
Yüz isen yönünü İzmir'e dönder!
Kız isen nazını İzmir'e dönder!
İzmirsen D e f n e'ye bir selâm gönder!
İçinde hayalin göreyim İzmir!
Yüzüme, gözüme süreyim İzmir!

(1) Boşlamak: Terketmek.
(2) Şelve: Şûle, ziya, ziyanın sudaki aksi. (3) Zây: Zâyi.

Memleketin büyük bir milliyetcilik inkılâbına ihtiyacı aşikârdır. Bu inkılâbın şiarı millî duyguyu beslemek ve kuvvetlendirmek olacaktır. Türkü ve Türklüğü temessül etmekten. dağılıp yok olmaktan velhasıl her âfetten koruyabilecek tek vasıta ve tek çare Türklüğe yani milliyetciliğe sarılmaktır. Milliyet ruhunu tahrip ederek Türklüğü parçalamak, dağıtmak ve yok etmeği kasteden yıkıcı akide ve fikirlere yalnız kapılmamak ve bunlardan yalnız uzak durmak değil fakat milliyetcilik aleyhdarlığile mücadele etmek Türkün ve Türk gençliğinin vazifesidir. Türk gençliği, Türklüğü her şeyden mukaddes ve her menfaatten üstün tuttukça milletimize bir muhatara gelmek şöyle dursun Türklük ancak yükselecek yaşıyacak ve milletlerin en uluğu olacaktır. İşte parolamız ve idealimiz budur.

H. E. ERKİLET

MİLLİYETÇİLİK DERGİSİ

IRKIN SIHHAT DAVASI

Yazan : Profesör Doktor
Kâzım İsmail

— II —

Milletçe kuvveti, biyolojik unsurlar üzerine sağlamca kurmak için asrın yeni bulgularına ve telâkkilerine dayanacağız. Onun için bu mevzua giren birinci yazımızda nüfusça çoğalmakla beraber nüfusun değeri bakımından da yükselmeyi yani [sağlam nüfus] vücude getirmeyi umde olarak koydık. İşte bugün bütün dünyanın müterakki memleketleri bu sağlam nüfusu temin etmeğe yarıyacak birçok ilmî - içtimaî - siyasî motifleri bir araya getirerek (öjenik) denen bir ilim şubesini harekete geçirmiş bulunuyorlar.

Şüphe yok ki; ojenik, ilim âleminin içtimaî tereddiye karşı bir aksülâmelidir, mücadelesidir. Zira ilmin cemiyet üzerindeki otoritesi teessüs etmemiş bulunduğu zamanlarda insanların maruz kaldıkları tereddî âmilleri ilim ve tekniğin, bir kelime ile medeniyetin inkişafı zamanında insan kütlelerinin uğradıkları felâketler yanında gölgede kalmıştır. Medeniyet, bir çok unsurlarile yaşıyan, çalışan, muhaceret eden, mücadele eden, hülâsa hangi içtimaî sınıfta olursa olsun, yaşına, işine, maişet tarzına, sosyal derecesine göre bütün insanlara sunduğu huzur ve saadet vasıtaları kadar da ıztırap ve felâket elemanları arzediyor. O halde bütün dâva, bu bulguların müsbetlerinden faydalanmak, menfilerini bertaraf edebilmektir. Bu kaziye fert için böyle olduğu gibi, cemiyet için de böyledir. Bu bakımdan (öjenik) içtimaî hıfzıssıhhanın daha şümullü, neslin çoğalmasını, tekâmül ve inkişafını gaye edinmiş bir başka şeklidir, bir başka görüş zaviyesinden telâkki ve tatbikidir. Öjeniği, nesil hıfzıssıhhası diye tarif edenler, onu ırk hıfzıssıhhası ismi ile ananları dar bir düşünüş çerçevesi içinde görür ve bu ilimde siyasî bir koku sezerler. Irk hıfzıssıhhası tâbirini benimsiyenler ise nesil dâvası diye alanları - ayni silâhla - dar düşünüş ittihamına maruz kılarlar. Bizce, fertten ırka kadar bütün tâbirleri kullananlar haklı veya haksız olabilirler. Mesele, öjenikten ne anladığımızı tasrih etmektedir. Bizim anladığımıza gelince; ferdî hıfzıssıhha, mahdut ve münhasır bir bilgi olabilir. Fakat adına ne dersek diyelim, topluluk hıfzıssıhhası halini alan bilgi ve teknikler daima nesle hitap eder. Binaenaleyh millî bir gayesi ve istikameti vardır ve gayet tabiî olarak siyasî bir renk gösterirler. Bundan dolayı biz öjeniği kuru bir ilim, bir fantezi, bir araştırma pasyon diye değil, bilâkis bir milleti daha çok ve daha sağlam hale getirmek ve bu suretle cihan muvazenesinde ve mübarezesinde her cihetle olgun ve kavî hale koymak için istifade edebileceğimiz biyolojik inkişaf ve mücadele unsurlarının terkibî bir çalışması diye alıyoruz.

İşte bu hareket noktasından mevzuun detaylarına girerek evvelâ bu gayenin istihsalini lüzumlu kılan sebepleri ve onlara engel olan âmilleri; arkasından da muvaffakıyeti temin edecek olan motifleri şerhedeceğiz:

I. Çoğalma mecburiyeti :

Medeniyet, **nüfusun sık ve toplu olduğu yerlerde doğmuştur,** hakikî nüfus siyasetinin belli başlı temellerinden biri olduğu gibi, kavî olan inkılmez. m tearifesi de onun ikinci bir temelini teşkil eder. Bu iki malûmu binlerce misâl ile teyit etmek elbette mükündür. Binaenaleyh bu noktada fazla durmağa lüzum görmeden sık ve toplu Avrupanın koca Asyaya karşı mevcut hâkimiyetine ve büyük milletlerin dünyay hâkimiyetine bir defa bakıp geçme bize kâfi görünür.

Fert için olduğu gibi cemiyet içde, milletler için de hayat, bir gıda meselesidir. Gıda ise topraktadır; binaenaleyh nüfusu az olan memleketlerd nüfus çoğalması; toprağa hâkimiy için bir zaruret olduğu gibi, bilmukabele nüfusu çok toprağı az olan memleketlerde de toprak ihtiyacı ve muhaceret, fazlalık sıkıntısının doğurduğ bir ihtiyaçtır. Bundan dolayı çoğal milletlerin gözü; toprağı ve gıda madesi fazla olan milletlere müteveccih tir. Bu teveccüh sulh halinde muhaceretle kendini gösterir. Fakat bir c toprağı ve gıdası çok olan millet zaaf düşerse açlar, toklara silâhla hücu ederler. İşte harbin psikolojisi de b radan başlar.

Tarihteki harplerin bir kaç tanesi cihangirlik ihtirasına infiale, intikam hülâsa mütenevvi beşerî ihtirasla ayırmak belki mümkündür. Fakat h inkâr edemeyiz ki harplerin büyük kısmının sebebi iktısadîdir, gıda v refah arzusudur. Her harp toprağa der, çünkü insanların bütün gıdala topraktadır.

Prof. Dr. Kâzım İsmail

Vecizeler

Hepimiz hür yaşıyabilmek için kanunların esiriyiz. Cicéron

★

Evet, hayır telâffuzları en kısa kelimeler oldukları halde en çok düşünülmeğe lüzum gösteren kelimelerdir. PYTHAGORE

★

Dostluk iki vücutta bir can gibidir. ARİSTOTE

★

Zaferden önce mükâfatını, işten evvel ücretini istemiyelim. J. J. ROUSSEAU

★

Herkese itimat etmek, hiç kimseye itimat etmemek: ikisi de ifrattır. Sénèque

★

Hiç bir adama rastgelmedim ki kendisinden birşeyler öğrenmek mümkün olmasın. A. DE VİGNY

★

Nereye gidersen git, gittiğin yerde daima vicdanını bulacaksın. DİDEROT

★

Bir kişiye karşı yapılan haksızlık herkese karşı bir tehdit teşkil eder. Montesquieu

84

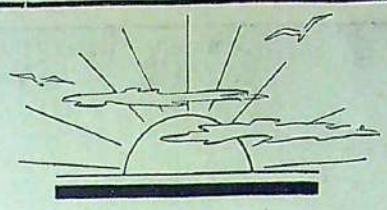

Sabah Türküsü

Uyanın a dostlar, uyanın gençler!
Tanyeri gitgide ağarmaktadır.
Gönülde toplanan sevinçler, hınçlar
Bizleri bir yere çağırmaktadır.

Işıklar vurmada yurdun üstüne,
O kısır geceler karıştı düne..
Bakınız, ağrısı tutan şu güne,
Nur topu bir oğlan doğurmaktadır.

Gözlerim seçiyor çamlı belleri,
Esmeğe başladı seher yelleri.
Yeni bir talihin nurdan elleri
Işıkla zulmeti yoğurmaktadır.

Uyanın gaflete düşüp sızanlar!
Uyanın, birleşin kızlar, kızanlar!..
Uzaktan duyulan coskun ezanlar
«Birliğe tap!» diye bağırmaktadır!

Orhan Seyfi ORHON

Kültür ve Sanayi

Yazan: Nebil BUHARALİ

Bazılarımız: «Hayatın yükselmesi, milletin kalkınması sanayile kaimdir, çok fabrikalar açalım, amele kesafeti ve nüfus kesafeti yapalım, o vakit millî kalkınma kendiliğinden olur!» derler. Hattâ bunların ifratcıları ziraatin terakkisin,e ziraat sanatlarına ve ziraat mahsullerine sarfedilecek himmeti bile lüzumsuz sayarlar. Vakit kaybetmeden bu himmeti fabrikaya hasretmek ve hemen sanayici ve ileri bir millet olmak isterler. Ne diyebiliriz? Bu dünyada türlü, türlü görüş vardır: Uzun akıl, kısa akıl, sivri akıl.. ilâh.. Yalnız biz buna uyamayız! Çünkü iktısatça yükselme merhale ve safhalara tabidir ve sanayii besliyen iptidaî maddeleri ve bir çok ihtiyaçlarımızı bize veren ziraattir. Ne hacet, işte sanayii en ileride olan memleketlerden İngiltere, şimalî Amerika, Almanya ve Japonyada ziraat en çok tekâmüle erişmiştir. Bu fikirde olanlar daha ziyade: «Amelenin sâyi ve ameli başlıca servet kaynağıdır ve içtimaî bünyede âmil olan yalnız sâyidir!» düsturuna saplanmış olan Alman Yahudi içtimaiyatçı ve iktısadiyatçısı Karl Marx ın mezhepcileridir.

Filhakika nüfus kesafeti ve amelenin toplanması ve sanayiin teessüsü maddî terakkiyi mucip olur ve sanayi bir memleket için çok lüzumlu kuvvet kaynağı teşkil eder. Lâkin bunlar kendiliklerinden yükselmeyi doğuramaz. Belki iktısatça yükselişe ve insan elinin biraz para görmesine sebep olur ve bu suretle millî kültür dediğimiz kuvvetli aşının daha kolay nüfuz ve inkişafına yardım eder. Yoksa kültürsüzler ne kadar zengin olsalar ahmak ve sefih birer mirasyedi gibidirler, ele geçeni heba ederler veya bir hayıra yaratmazlar. Lâkin şuurlu ve kültürlü bir cemiyette bütün kıymetler ve hasplar ideal içindir.

19 uncu asırda Fransa sanayici olmaktan ziyade bir ziraatçi milletti. Lâkin kültürü en başta gelirdi ve millî şaşaası, edebiyatı, fikriyatı, vatanperverliği göz kamaştırırdı. 20 nci asırda millî kültürü, millî nizamı baltalamak istiyen Karl Marx mezhebinin inkişafı ile de bugünkü yere serilmiş hale geldi. İşte bir ibret levhası!.

Bir millet şuuruna küitürle erişir. Fertlerde bile şuur herkesin derecesi için bir ölçüdür. Şuursuz dediğimiz beyinsizle şuurlu dediğimiz akıl ve iz'an sahibi, saygılı, hesaplı, menfaatini müdrik, herkese faydası dokunan insan bir midir?. Millette şuuru meydana getiren kültür bir hidayet meşaiesidir ve bir millet benliğini o nurla görür ve anlar, yani milliyetçi olur, yurtsever olur, yurttaşsever olur. Türk kültürcülüğü ise Türk milliyetçiliği veya Türkçülüktür.

Türk kültürü nedir?

Pürüzsüz nağmelerile ruhumuzu akşıyarak Türk uluslarını biribirine bağlıyacak millî bir dil; efsanelerimizi içtimaî hayat safhalarımızı, ince hislerimizi, ruhumuzu terennüm edecek bir millî edebiyat; benliğimizi gösterecek ve bizi güzele ve iyiye sevkedecek bediiyat ve güzel sanatlar, millî üslûp ve tarzlarımız; bizi hasis mevcudiyetler üstüne yükseltecek güzel ahlâk, güzel âdet ve anane ile derin bir vicdan, millet ve hak ve hakikat aşkı bize dedelerimizin, ırkımızın mefahirini ve kendimizi ve nereden gelip nereye gittiğimizi tanıtacak millî tarih; ulusumuzun zihniyeti ve hayat görgü ve bilgisi, teşkilâtçılık ruhu ve intizam, manevî enerji, hep kültürün şümulü içindedir.

Milliyeti reddetmiş ve beynelmilelci olmuş medenî milletlere bile bir baksak görürüz ki bunlarda millî kültür işlenmiş ve yüksektir. Çünkü bu cemiyetlerde tekâmül etmiş millî bir dil ve edebiyat, millî bediiyat ve güzel sanatlar, millî folklor ve sair millî tesisat hep yerli yerindedir ve hepsi o milletin benliğini vazıhan gösterir. Milliyet telkin ediyor diye orada dilini değiştirmek, itiyat ve ananesini değiştirmek, bedüyatını değiştirmek kimsenin hatırına gelmez ve buna kimse muktedir olamaz. Beynelmilelci yani milletlerarası olanlar milletlerarası ortaklığına, feragati kabil olmıyan milliyetlerini tamamen muhafaza ederek girerler. Zaten başka türlü olmanın da imkânı yoktur.

Milliyet Arapçadan Türkçeye geçmiş bir sözdür. Bu sözün anlatmak istediği mânayı Türkçe ifade etmek ve milliyeti Türk milletine izafe eylemek istersek bunu Türkçülük diye ifade ederiz. Filhakika içimizde zihniyetleri belli bazı gençlerin nevhaves yazılarında Türkçülük kelimesinden hoşlanmadıkları görülmektedir. İçtimaî bünyede bunlar dejenere olmuş birer urdur. Tabiat bunları gövdeden tardetmiye, bir kenara ıskarta eylemiye çalışır ve bu gibiler bağırır durur, lâkin Türkçülük kervanı durmaz yürür. Fikrimizi hülâsa edersek içtimaî bünyeyi kuvvetlendirmek için kültür esas ilâç, sanayi vardımcı ilâçtır.

Nebil BUHARALİ

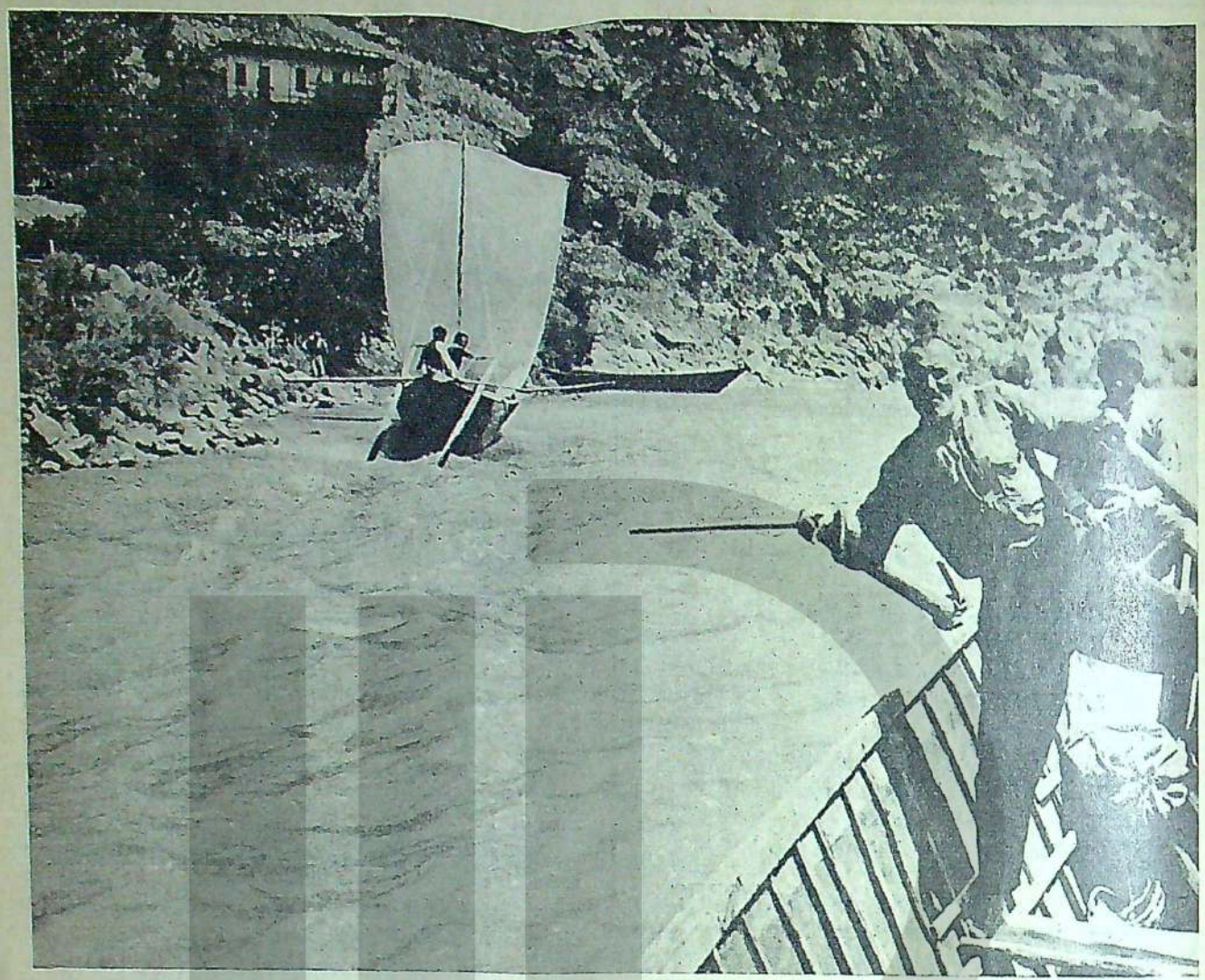

Memleket manzaralarından Çoruh

MİLLÎ EFSANELERİMİZDEN

DÜNYANIN YARATILIŞI

Yazan : Hüseyin Namık Orkun

Daha henüz dünya yokken her tarafı sular kaplamış bulunuyordu. Arz yoktu, gök yoktu, güneş ve ay yoktu. Tanrı öteye beriye uçuyor; bir de insan ötede beride dolaşıyordu. Her ikisi de siyah bir kaz şeklinde dolaşmakta idiler. Tanrı asla hiç bir şey düşünmüyordu. İnsan rüzgâr yaparak suyu karıştırmış ve suları Tanrının yüzüne sıçratmıştı. İnsan bu suretle zannetmişti ki Tanrıdan daha yükseğe çıkabilecek. Halbuki aksi oldu; suya düşü. Suda boğulurken Tanrıya dedi ki : —Ah Yüce Tanrım!.. beni kurtar.. Tanrı cevap verdi :

— Ey insan!.. Sudan yüksel.. Bu söz üzerine insan sudan yükseldi. Tanrı tekrar buyurdu :

— Yalçın kaya olsun.. Bunun üzerinde denizin dibinden yalçın kayalar yükseldi. İnsan bunun tepesine çıktı. Tanrı şöyle buyurdu :

— Sen denizin dibine in.. Ve oradan toprak getir.. İnsan dibe inerek oradan toprak aldı ve Tanrıya verdi. Tanrı bu toprağı suyun üstüne saçarak şöyle buyurdu :

— Dünya yaratılsın... Bu buyurultu üzerine arz yaratıldı. Tanrı tekrar insana buyurdu :

— Dibe in.. Tekrar toprak getir... O zaman insan şöyle düşündü : «Dibe inince kendim için de toprak getireyim.» Suyun dibine indi. Düşündüğü gibi iki avuç toprak aldı. Birisini Tanrıya götürecekti. Diğerini de ağzına sakladı. Bunu Tanrının görmemesi için yapmış, ve kendine ayrı bir arz yaratmak arzusuna kapılmıştı. Bir avuç toprağı Tanrıya verdi. Tanrı aldı. Tekrar suyun üzerine saçtı. Ve önce vücude gelen arz kalınlaştı. Bu sırada insanın da ağzındaki toprak büyümüş, insan boğulmağa başlamıştı. Kabahatini bildiği için kaçmağa cüret etmiş, kaçarak uzağa gittiğini zannetmişti. Epi gittikten sonra bir de baktı ki Tanrı yanı başındadır. Boğulmak raddelerinde olan insan Tanrıya şöyle dedi :

— Ah!. Yüce Tanrım! Hakikî Tanrım! kurtar beni... Tanrı şöyle buyurdu :

— Ne istiyordun?.. Toprağı ağzında saklıyacağını mı zannediyordun?.. Bu toprakla ne yapacaktın?... İnsan şöyle cevap verdi:

— Toprağı kendime bir arz yaratmak için saklamıştım.. Tanrı tekrar buyurdu

— Tükür... İnsan toprağı tükürdüğü vakit bataklık hasıl oldu. Buna karşı Tanrı buyurdu :

— Şimdi sen suçlusun. Bana karşı fenalık yapmak istiyordun. Senin tabaan olan halk hep senin gibi fena insanlar olacaktır. Benim tabaam olan halk da hep muhterem ve azız insanlar olacaktır. Güneşi ve ışığı göreceklerdir. Bana hakikî Kurbistan diye-

86

ceklerdir. Senin ismin Erlik olsun. Suçunu benden saklayan insan, senin insanların olsun. Senin suçundan kaçanlar da benim adamlarım olacaklardır.

Arz üzerinde dalsız bir tek ağaç büyüdü. Bunu Tanrı görerek buyurdu :

— Dalsız bir ağaç görmek iyi değildir. Üzerinde dokuz dal olsun.. Dokuz dal büyüyünce Tanrı tekrar buyurdu :

— Dokuz dalın altında dokuz insan olsun ve bu dokuz insandan dokuz millet türesin...

Erlik sonra bir takım sesler işitti. Bunun ne olduğunu Tanrıdan sordu. Tanrı : «Sen hakansın. Ben de hakanım. Bunlar benim kullarımdır.» deyince Erlik Tanrıya dedi ki:

— Ne olur, biraz da kullarından bana versene... Tanrı :

— Veremem.. Bekle biraz..

Bunun üzerine Erlik kendi kendisine şöyle dedi : Pek âlâ.. Hele dur sen.. Bir kere Tanrının kullarını göreyim.. Erlik gitti, gitti. Nihayet istediği yere vardır. Ve orada insanları, hayvanları, her türlü canlı mahlûkları gördü. Bunları görünce şöyle dedi :

— Bunları Tanrı nasıl yarattı acaba... Bu mahlûklar ne ile yaşıyorlar.. Erlik bu mahlûkların biricik ağacın yalnız bir tarafından yediğini görünce sordu :

— Neden sade bu taraftan yiyorsunuz?... Bu suale karşı bir insan oğlu cevap verdi :

— Bu Tanrının bize bahşettiği yemeğimizdir. Tanrı bu dört dalın meyvasından yemeyiniz. Gün doğusuna dönmüş olan beş daldan yiyiniz dedi. Bunu söyledikten sonra kendisi göğe yükseldi ve ağacın dibine bir köpek koyarak dedi ki : Şeytan gelirse tut!... Bundan başka oraya bir de yılan koydu. Ve dedi ki : Eğer insan oğlu gelir ve gün doğusuna bakan beş daldan yemek isterse bırakınız yesin.. Şayet dört daldan yemek isterse bırakmayınız. İşte bunun için biz hep bu dallardan yeriz.

Erlik bu sözleri işittikten sonra ağacın yanına gitti. Orada Töröngöi adlı bir adam gördü. Buna dedi ki :

— Eğer Tanrı size bu beş daldan yiyiniz ve dört daldan yemeyiniz dedi ise bu yalandır. Bu beş daldan yemeyiniz, diğer dört daldan yiyiniz. Şeytan bunları söyleyince yılan uyudu. Şeytan da yılanın içine girdi. Yılana dedi ki:

— Bu ağaca çık..

Bunun üzerine yılan ağaca çıktı. Ve yılan Tanrının yemeyiniz dediği daldan yedi. Töröngöi adlı bir erkek ile Eci adlı bir kız birlikte yaşıyorlardı. Yılan bu ikisine şöyle söyledi :

— Töröngöi, Eci!. Bundan yiyiniz.. Töröngöi şöyle cevap verdi :

— Hayır!.. Nasıl yerim ben ondan... Tanrı yemeyiniz dedi. Ben yemem. Bunun üzerine yılan yemişten Eciye verdi. Ve Eci yedi. Bu meyva çok tatlı idi. Törönöi yemedi. Eci de bir sürü yemişi Töröngöi'in ağzına doldurdu. Bundan sonra vücutlarından kıllar düştü, utanmağa başladılar. Birisi bir ağacın arkasına, diğeri başka ağacın arkasına saklandı. Tanrı geldi. Tanrı geldiği vakit herkes Tanrıdan kaçıştı. Tanrı buyurdu :

— Töröngöi, Töröngöi!. Eci, Eci!. Neredesiniz?.. Tanrı böyle bağırınca cevap verdiler :

— Ağacın arkasındayız. Ve yanına gelmiyeceğiz. Tanrı :

— Ne oldu sana Töröngöi?.. Töröngöi :

— Eci senin menettiğin yemişi ağzıma doldurdu. Eci :

— Yılan bana yiyiniz dedi. Tanrı :

— Yılan!.. Bu ne haldir?.. Yılan :

— İçime şeytan girmiş.. Ben söylemedim, şeytan söylemiş.. Tanrı :

— Şeytan nasıl olur da girer?. Yılan :

— Uyumuştum.. Anlaşılan o zaman girmiş.. Tanrı :

— Ey! sen köpek!.. Sen neden şeytanı tutmadın?.. Köpek :

— Gözüme görünmedi. Bunun üzerine Tanrı yılana şöyle söyledi :

— Ey yılan!.. Sen şimdi şeytan oldun. İnsan oğlu senin düşmanın olsun. Seni nerede görürse vursun, öldürsün.. Sonra Eciye dedi ki :

— Sen ki benim yeme dediğim şeyi yedin; şeytanın sözlerini dinledin. Bundan sonra çocuk doğuracaksın. Doğururken müthiş ağrılar çekeceksin.. Daha sonra Töröngöi'e dedi ki :

— Şeytanın yemeğini yedin. Emirlerimi dinlemedin. Şeytanın sözlerini dinledin. Şeytanın sözlerine kanan insanlar onun diyarındadır. Benim sözlerimi dinlemiyen insanlar benim ışıklarımı görmiyeceklerdir. Benim ihsanlarıma nail olmıyacaklardır. Şimdi şeytan benim düşmanımdır. Şeytanla beraber sen de benim düşmanımsın. Eğer şeytanın yemeğinden yememiş olsa idin benim ihsanlarıma nail olacaktın. Şimdi dokuz oğlun ve dokuz kızın olsun. Madem ki şeytanın yemeğinden yedin. O halde şeytandan ihsanlar kabul et.. Bundan sonra insan yaratmıyacağım. İnsan oğlu kendisinden türesin. Sonra Tanrı şeytana şöyle dedi :

— Neden benim insanlarımı kandırdın?.. Erlik cevap verdi :

— Senden rica ettim, bana vermedi. Ben de çaldım. Hile ile kendime ram ettim. Şimdi at üzerinde giderlerse yere düşüreceğim. Rakı içerlerse birbirile kavga ettireceğim. Onları harbetmeye teşvik edeceğim. Suya girerlerse boğacağım. Ağaca tırmanırlarsa yere düşüreceğim. Kayalara çıkarlarsa yere yuvarlıyacağım. Tanrı şöyle dedi :

— Arzın üç tabakasının altında karan-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

Güneş, S. 6, 13 Eylül 1941, s. 9.

Ney

Yazan :
Edip Ayel

Durdukça o mabet şu ufuklarda, güneyde,
Tap Rabbine ey dertli başım! yerlere değ de.

Duymazsa o dergâh, eğer boşsa ibadet
Eflâke hitap et, o sağır kubbeye: «Hey!» de.

Cennet yüce hülya, ve cehennem de vehimse
Git derdini rüzgârlara dök, boynunu eğ de.

Zulmetse çöken, sonra sabah olmıyacaksa
Boğ ye'sini her gün şu kadehlerdeki meyde.

Ömründe açan hatıranın ıtrını kokla,
Madem uyacak yok sana hiç his ile reyde.

Çal, söyle Edip anlıyacaklar çıkar elbet,
Bir başka sada var elinin değdiği neyde.

lıklar ülkesi vardır. Orada ne güneş, ne ay bulunur. Seni oraya kapatacağım. Yemek dahi vermiyeceğim. Siz kendiniz kendi kendinize çalışıp yiyecek tedarik edin. Artık sizinle konuşmağa gelmiyeceğim. Size Mai-Tere'yi göndereceğim. O size neler yapmak lâzım geldiğini öğretsin.

Mai-Tere geldi. Onlara arpa, turp, doğan gibi şeyleri öğretti. Bunun üzerine şeytan dedi ki :

— Ey Mai-Tere!.. Git Tanrıya yalvar.. Tanrının yanına gitmek istiyorum.

Mai-Tere Tanrıya altmış iki sene yakardı. Nihayet Tanrı dedi ki :

— Pek âlâ!.. Benim düşmanım değilsen, insanlara fenalık yapmazsan gel...

Bu söz üzerine Erlik göğe doğru yükseldi. Yukarıya çıkınca Tanrının önünde eğildi:

— Ey Tanrı!.. Bana yardım et, beni takdis et.. Şu yarım bıraktığım göğü ikmâl edeyim Tanrı ona yardım etti. Ve göğü tamamladı. Bundan sonra Erliğin nesli burada çoğaldı. O zamanlar Tanrının Mandi-Sire adlı bir adamı yaşıyordu. Bu adam şöyle düşündü :

– Bizim adamlarımız yerde yaşıyorlar, şeytanın adamları ise gökte bulunuyorlar Bu çok fena.. Böyle düşünen Mandi-Sire Tanrıya kızdı. Ve şeytanla savaşmağa gitti. Erlik Mandi-Sirenin önüne çıktı. Onu ateşle püskürttü, kaçırdı. Mandi-Sire dönünce Tanrı sordu :

— Nereden geliyorsun?.. Mandi-Sire cevap verdi :

— Erliğin adamları gökte bulunuyor. Bizim adamlarımız ise yerde oturuyor. Bu, çok fena... Ben kendim Erliğin kavmini yere indirmek istedim; fakat muvaffak olamadım. Kuvvetim yok... Tanrı buyurdu :

— Hiç kimse benim kadar kudretli değildir. Erlik ise senden daha kuvvetlidir. Daha zamanı gelmedi. Zamanı gelince sana bugün git diyeceğim; o zaman sen şeytandan daha kuvvetli olacaksın..

Sakin bir hayat sürdüler. Mandi-Sire epi müddet yaşadıktan sonra daha zamanın gelip gelmediğini düşündü. Bir gün Tanrı ona bugün git, çok kuvvet ve kudret sahibi olacaksın dedi. Mandi-Sire güldü dedi ki :

— Tüfeğim yok, okluğum yok, kalkanım yok, kılıcım yok. Sadece ellerim var... Nasıl gideyim?.. Tanrı sordu :

— Ne ile gitmek istiyorsun?.. Mandi-Sire:

— Hiç bir şeyim yok.. Ayağımla üstüne basmak, kollarımla göle savurmak istiyorum. Tanrı :

— Tut!.. Al şu mızrağı...

Mandi-Sire mızrağı alınca göğe gitti. Erliği yakaladı ve kaçırdı. Erliğin göğünü alt üst eti. O zamana kadar arzda kaya yoktu. Vaktaki Erliğin göğünün parçaları arza düştü, o zaman taşlar, kayalar, ormanlı dağlar hasıl oldu. Tanrının yarattığı düz ovalar hep harap oldu. Sonra Mandi-Sire Erliğin tabaasını da gökten yere düşürdü. Bir kısmı suya düştü, boğuldu. Bazıları ineklerin üzerine düştü, öldü. Bir kısmı dik duran ağaçların üzerine düştü, öldü. Bir kısmı yürüyen insanların üzerine, bir kısmı taşlara düşüp öldüler. Hepsi, hepsi öldü.

O zaman Erlik Tanrıdan arzı istedi. Dedi ki :

— Cennetimi mahvettin. Şimdi bir yerim yok.. Bir azıcık yer ver. Tanrı cevap verdi :

— Hayır. Hiç bir yer vermem.. Erlik :

— Bir dönümlük arazi ver.. Tanrı :

— Hayır!. Hiç bir yer vermem.. Erlik :

— Beş karışlık bir yer ver..

Tanrı bunu da vermedi. Bunun üzerine Erlik elindeki değneği yere sapladı. Ve dedi ki :

— Tanrım!. Hiç olmazsa şu değneğimin ucu kadar yer ver... Tanrı güldü ve cevap verdi :

— Değneğinin altındaki arz senin olsun...

Erlik bu küçük yerde gök yapmağa başlayınca Tanrı şöyle buyurdu :

— Def ol aşağıya!.. Orada kendine katlar yap.. Sen artık asla güneş ve ayın ışığını görmiyeceksin. Dünyanın sonunda hakkında hüküm vereceğim. Eğer iyi hareket edersen seni nur âlemine göndereceğim. Eğer fena hareket edersen daha o kadar yerin dibine göndereceğim. Erlik :

— Ölmüş insanları bana ver.. Tanrı :

— Bunları asla vermem.. Erlik :

— O!. Yüce Tanrım!.. Bu takdirde benim hiç tabaam olmıyacaktır. Şimdi yerin altındayım. Ben orada ne yapayım?... Tanrı :

— Ne soruyorsun?.. Ne istersen yap.. Kendine insan yarat.. Bunun üzerine Erlik Tanrının önünde eğildi :

— Yardımını esirgemezsen yaparım. Tanrı yardım etti. Erlik demirci körüğü yaptı. Bir de örs yaptı. Çekicle bir vurdu. Altından bir kurbağa fırladı. Bir daha vurdu. O zaman Almis çıktı. Bir daha vu- Bir daha vurdu. Bir ayı çıktı ve hemen kaçtı. Bir daha vurdu. O zaman bir yaban domuzu çıkarak kaçtı. Bir daha hızlıca vurdu. O zaman Almiş çıktı. Bir daha vurunca Sulumis çıktı. Tekrar vurunca bir deve çıktı.

O vakit Tanrı oraya gitti. Erliğin körüğünü, örsünü, çekicini ateşe attı. Ateşe atılan körükten bir kadın çıktı. Örs ve çekürdü. Kadın kuş oldu. Bir balıkçıl kuşu kürdü. Kadın kuş oldu. Bil balıkcıl kuşu oldu. Öyle bir kuş ki kanadının tüyleri ile oklar süslenmez, etini köpek bile yemez. Sadece bataklıklarda dolaşır, durur. Tanrı erkeğe tükürdü. O da bir fare oldu. Öyle bir fare ki ayağı uzun, eli yok, evin en fena mahlûku ve yalnız çizmelerin tabanını yer..

Bundan sonra Tanrı insan oğullarına şöyle buyurdu :

— Size hayvanlar yarattım; size yemekler yarattım. Temiz sular, siz içesiniz diye benim emrim ile akar. Şimdi siz de bana iyi bir harekette bulunun. Artık geri gideceğim ve çabuk avdet etmiyeceğim. Sen benim adamlarımdan olan Sal-Yime, sen rakı için Sen küçük çocukları, tayları, buzağıları, kuzuları koru.. İyi ve tabiî bir surette ölmüş olan insanları kabul et.. Kendi kendisini öldürmüş olanları kabul etme, kov- Başkalarile harp etmiş olanları benim ülkeme al.. Başkalarından bir şey çalmış olanları, başkalarını tehdit etmiş olanları kabul etme.. Onları kov.. Şeytanı cinden uzaklaştırdım. Eğer şeytan size yaklaşır ise ona yemek veriniz, fakat onun yemeğini yemeyiniz. Eğer şeytanın yemeğini yerseniz onun tabaası olursunuz. Ben şimdi uzaklaşıyorum. Uzun zaman kalsam dahi yine geleceğim. Düşününüz ki mutlaka geleceğim. Geldiğim vakit iyi ve fena hareketlerinizi göreceğim. Benim yerime sizlere Yapkara, Mandi-Sire, Sal-Yime yardım edecekler. Yapkara dikkat et!. Eğer Erlik ölmüs insanları almak isterse Mandi-Sireye söyle.. O kuvvetlidir, Erliği kovar. Sal-Yima dikkat et!... Fena cinler arzın altında kalsın.. Eğer yukarı çıkarlarsa Mai-Tereye söyle.. Mai-Tere kuvvetlidir, onları kovar.. Podosünkü güneşi ve ayı kuvvetlendirsin.. Mandi-Sire arzı ve göğü korusun.. Mai-Tere fenalığı iyilikten ayıracaktır. Mandi-Sire seni harp et.. Beni de sıkışınca yardıma çağır Bir ölünün bıraktıkları müsavi bir surette taksim olsun.. Eğer bir hükümdarın fena olduğunu görürsen tebaasının da öyle olduğunu sanma.. Eğer bir hükümdarı iyi görürsen tebaasının da öyle olduğuna kanma.. İnsanlara iyilik yapmağı öğret.. Hayvanları otlatmağı öğret.. Tıpkı benim gibi insanlara hep iyilik yapmağı öğret...

Bu sözlerden sonra Tanrı uzaklaştı. Mandi-Sire orada kaldı. Bir olta yaparak balık avladı. Kendirden ip yapıp ağ vücude getirdi. Tüfek yaptı, barut yaptı. Tanrı buyuruğu ile insanlara hep iyilik öğreti. Bir gün şöyle söyledi: Bugün rüzgâr beni uçuracak.. O gün rüzgâr esti. Ve Mandi-Sire kayboldu.

Yapkara dedi ki : Mandi-Sireyi Tanrı yanına çağırdı. Onu aramayınız. Bulamazsınız. Ben de Tanrının gönderdiği adamım. Ben de Tanrının buyurduğu ülkeye gideceğim.. Öğrendiklerinizi terk etmeyiniz. Bu sözlerden sonra o da uzaklaştı, kayboldu.

Sayı= 6, 13 Eylül 19..

YAHUDİLER

Yazan: H. E. E.

ÇINARALTI ANSİKLOPEDİSİ

İtizar ve Tashih : Bundan evvelki sayıda çıkan İran bahsinin ilk fıkrası, bazı yanlışlıklar sebebile bozulmuş olduğundan bu fıkrayı tekrarlıyoruz. Bundan dolayı okuyuculardan af dilerken bu gibi yanlışların bir daha olmamasına daha ziyade dikkat edeceğimizi vâdederiz:

İran, 1,6 milyon km. terbiinde çoğu dağlık bir memlekettir. Ulu dağlarla çevrilmiş, akıntıları olmıyan tuz çöllerini havi takriben 1000 m. yüksekliğinde ovaları vardır. Alçak ve dar vadileri, ancak Hazar denizi sahilleri ile Fırat - Dicle mansabındadır.»

ÇINARALTI

***

YAHUDİLER

Evvel: 2000 yıldanberi, Yahudiler bir yerde toplu yaşıyan, müşterek millî birliğe sahip olmak ve bir devlet teşkil etmek gibi bir millet kurmağa yarıyan vasıfların çoğundan mahrum bulunuyorlar. Irk bakımından da, Yahudilik bir halitadır. Şark ve ön Asya ırklarından başka hami ve siyah ırk ile Avrupa ırkları onlara karışmıştır.

Cemaat itibarile Yahudiler Roma imparatorluğu zamanındanberi en ziyade şehirlerde yaşıyan bir halk olmuşlardı. Şimdi ise bilhassa büyük şehir halkıdırlar. Yahudiler, mecbur olmaksızın, en ziyade ticaret ve para işlerini tercih etmişlerdir. Bu sebeple Yahudiler günümüze kadar tüccar bir halk olarak kaldılar.

Bununla beraber Musevi dini, Kitab'ın Yahudileri bir millet olarak tanıdığı 18-19 uncu asırlara kadar onlarda bulunmıyan millet temeli yerine geçmiş ve Yahudileri bir millet halinde göstermeğe yaramıştır. Yahudiler sonra, Filistinde modern millî devletler şeklinde, bir Yahudi devleti kurmağı kendine iş ve hedef edinen siyanizmde yeni bir ümit ve bir mesnet bulmuşlardı.

Yahudiler, biyolojik Tevratla ve dinî terbiye neticesi edindikleri vasıf ve işler dolayısile, eskiden ve şimdi her nerede bulunmuşlarsa orada hemen her vakit ayni kalan Yahudi meselesi çıkmıştır.

Üreme: Bugün dünyada yaşıyan Yahudilerin sayısı muhtelif tahminlere göre 16-17 milyondur. Bununla beraber bu sayı yalnız Yahudi dininde bulunan Yahudilere ait olmak gerektir. Çünkü hemen hiç bir memleket, nüfus sayımında Musevi dinini bırakan Yahudileri, ayrıca mevcut farzolunan Yahudi milletinden saymaz.. Yahudilerin en kesif bulundukları yerler Birleşik Amerika devletleri ile Polonyadır. 1937 de Asya, Afrika ve Avustralyada topu yalnız takriben 1,4 milyon Yahudi bulunuyorken bütün Amerikada 5 milyon vardı ve bunlardan 4.1/2 milyonu Birleşik Amerika devletleri hissesine düşüyordu.

Avrupada 9.1/2 milyondan ve bazı malûmata göre 10 milyondan fazla Yahudi vardır. Bunların en kesif bulundukları yerler, Avrupada, Polonya, Rumanya ve Litvanyadır. Sabık Polonya, 32 milyon umum nüfusuna nazaran 3,1 milyon Yahudisile (%9.1) yalnız Avrupanın değil bütün dünya devletlerinin içinde birinci idi. Haim Weizmann, birinciteşrin 1939 da Londrada toplanan siyonist meclisinde, 22 eylûl 1939 tarihli, Alman-Rus hudut ve dostluk muahedesinin imzasından sonra bütün dünya Yahudilerinin % 50 sinin yani 8 milyondan fazlasının Alman ve Rus hâkimiyetinde bulunduklarını söylemiştir.

Rumanya yahudileri, yahudi kongresine göre 750,000 dir. Fakat diğer hesaplara nazaran burada, yuvarlak hesap, 2 milyon Yahudi vardır. Her halde Rumanya'da, nüfusunun % 6,5 u nisbetinde Yahudi vardır. Ukrayna ve beyaz Rusyada 2 milyon Yahudi yaşar. Bu suretle Avrupa Rusyasında bulunan Yahudiler 2,750,000 kadardır. Bu hesapça Litvanya, Polonya, beyaz Rusya, Rumanya ve Ukrayna'dan mürekkep olan Almanya ile Rusya arasındaki bölgede 6,750.000 Yahudi yani bütün Avrupa Yahudilerinin üçte ikisi veyahut bütün dünya Yahudilerinin takriben % 40 ı toplanmış oluyor.

Türkiyede 1935 istatistiğine göre Yahudice yani İspanyolca konuşan Yahudilerin sayısı 42,607 idi. Bugün bizde 50,000 kadar Yahudi olsa gerektir.

Yahudilere karşı korunma : Avrupada Yahudiler bilhassa iktısat, para, matbuat, propaganda, avukatlık, hekimlik, kitapçılık ve musiki, iş, meslek ve sanatlarında muvaffak olmuşlardır.

Almanyada gittikçe artan Yahudi nüfuzuna karşı mücadele daha 1919 da başlamıştır. Almanyada Yahudi meselesi bir ırk meselesi olarak telâkki edilmiş ve halli bu bakımdan proğramlaşmıştır.

Bu proğramın tatbiki için, millî sosyalizm Almanyada iktidar mevkiine geldikten itibaren bir «Irkı koruma» kanunu çıkarılmıştır. 15 eylûl 1932 tarihli «Kanı koruma» kanunu Yahudilerin ne evlenme yolile ve ne de meşru olmıyarak Alman devleti tab'asından olan Almanlarla ve Alman ırkına yakın ırklara mensup insanlarla cinsî münasebette bulunmalarını menetmiştir. Diğer kanunlar da, Yahudileri Alman vatandaşı saymaz. Onlara siyasi seçme ve seçilme hakları vermez. Yahudiler Almanyada fa'al askerlik ve iş hizmetinden hariçtirler. Hiç bir memuriyete alınamazlar. 7 nisan 1933 Memurlar Kanunu, memuriyetlerde bulunan Yahudileri vazifelerinden çıkarmıştır. Benzer kanun ve kararlarla Alman hekimliği, barosu ve basını Yahudilerden temizlenmiştir. 1 ikincikânun 1939 da Yahudiler Alman iktısadî faaliyetlerinden esaslı bir surette uzaklaştırılmıştır.

İtalya, Macaristan, Rumanya ve Bulgaristanda da Yahudi nüfuzunu daraltan kanun ve kararlar çıkmıştır. İtalyada meriyete giren 7 birinciteşrin 1938 kanunu muhtelif ırklara mensup insanların biribirlerile evlenmelerini menetmiş, Yahudileri askerî hizmet dışında bırakmış, onların memleketin iktısadî faaliyetlerile çocuk terbiyesindeki nüfuz ve tesirlerini azaltmıştı. Macaristanda Yahudiler hakkında 938 de meriyete giren bir kanun Yahudilerin resmî memuriyetlere iştirâkini % 20 ye indirmişti ve Macar basını diğer bir kanunla Yahudilerden temizlenmişti.

Netice: Bugün dünyanın hemen her tarafında bir Yahudi meselesi mevcuttur. Hakikat Yahudiler aleyhinde fiilî ve [illegible] reket, yakın zamanda, Almanyamış ve Alman nüfuz veya ittifakı bulunan memleketlere hızla sirayet Yahudi meselesi, esas itibarile ve bildirdiğimiz gibi, onların haiz bulu irsî bazı vasıflar dolayısile bu[illegible] memleketlerin bilhassa millî iktısadiyatın millî sayılamıyacak olan bir nüfuz ve miyet tesis etmek istemelerinden ileri lir..

H. E. E.

Vecizeler

İzzetinefis, bir iğne darbesi ile içi fırtına gürültüsü çıkan şişirilmiş bir londur. **VOLTAİ**

★

Bir kadın için en iyi şey kendi leh aleyhinde hiç bir söz söylenmemesidir.

Periclès

★

Zevk, şöyle böyle şeylerin değil a mükemmel şeylerin karşısında teşekk eder. **GOETI**

ŞEHZADELERİN SÜNNET DÜĞÜNÜ

İbrahim Paşa sarayı ve içindeki Bin bir gece masallarını hatırlatan düğünlerden

Yazan : S. ÇETİNTAŞ

Hazır bulunanlar bu yeni mücadelenin neticesini bir an evvel görmek için sabırsızlanıyorlardı. Meydanı yeniden heyecanlı bir intizar sessizliği dolduruyordu.

Sünnet düğününün altıncı gününde bir gece evvel eğlence için yaktırılmış muharebe kulelerinin yerinde yeniden iki kule vücut bulmuştu. Bunlarla ikinci bir muharebe manevrası yapılacaktı.

Her iki kulede yüzer kişiden mürekkep bir kuvvet bulunuyordu. Muharebe ciddî olacak ve bir tarafın kat'î mağlûbiyeti ile neticelenecekti. İşin ciddî tutulması için mükâfat olarak kulelerin arkasında birçok güzel cariyeler ve delikanlı köleler bulunduruluyordu. Galip gelen taraf bunları ganimet ve harp esiri olarak alacaktı.

Harp başladı. Ciddî taarruzlar ve müdafaalar saatlerce yekdiğerini takip ediyordu. Neticede bu çarpışma, bir tarafın kat'î hezimeti ve diğer tarafın da kat'î galebesi şeklinde tahakkuk etti. Ve galip taraf o güzel cariyeleri ve genç köleleri tıpkı harpte alınmış esirler gibi ganimet olarak aldı, bunlarla mükâfatlandılar. Ve bu harp oyunu da nihayetlenmiş oldu. Gece yine bu muharebe kuleleri tutuşturularak birçok havaî fişekleri atıldı ve muhtelif ateş oyunları ile bugünün eğlencelerine nihayet verildi.

Düğünün yedinci günü sünnet (nahl) leri nakledilecekti. Bu nahlin sun'i ağaç şeklinde olup kıymetli eşya ve hediyeleri havi olduğunu İbrahim'in düğününü tarif eden bahiste söylemiştik.

Bu seferki sünnet nahlleri de mahrutî şekilde altın ve gümüş varaklarla süslenmişdi. Tabiatın kudret ve güzelliğini ifade etmek üzere, altın, gümüş ve mücevherattan yapılmış muhtelif çiçek ve meyvaların, kuşların ve muhtelif dört ayaklı hayvanların mücessemlerini ihtiva ediyordu.

Bu işe Yeniçeriler ve Sipahiler memur edilmişti, Yeniçeri ağası ile Sipahi kumandanının nezaretleri altında nakledilen bu nahller o gün davetlilere ve halka çok parlak bir san'at, ziynet, zenginlik ve ihtişam gösterişi oldu.

Düğünün sekizinci ve dokuzuncu günleri: Musikî, dans ve muhtelif spor hareketleri ile geniş Ay meydanı (**şimdiki Sultanahmet meydanı o vakit daha genişti.**) geceli gündüzlü kaynaştı durdu. Her meslek ve san'atin en mahir gurupları, en yüksek şampiyonları tarafından gösterilen oyunlar, hünerler halkı heyecan ve alâka ile eğlendiriyordu.

Padişah, İbrahim Paşa sarayındaki balkondan seyrederken geçit resmine iştirâk eden esnaf alayı görülmektedir.

(Popkapi sarayında mahfuz Sürnameden)

Bu eğlenceleri hayalimizde canlandırabilmek için o vekitki At meydanını biraz tarif edelim:

On yedinci asırdanberi Sultanahmet meydanı da denilen At meydanı Bizanslıların hipodromu idi. Bir ucu şimdiki tramvay yoluna, diğer ucu da San'atlar mektebinin bulunduğu denize bakan yüksek set üzerine tesadüf etmek üzere şimalden cenuba doğru uzanmış bir sahaydı. Zemini de daha alçak, yani şimdi çukurda kaldığını gördüğümüz dikili taşların oturduğu seviyede idi. Etrafta hipodromun seyircilere mahsus kademe ve setleri dolaşmakta idi. Tam ortasında yani şimalden cenuba doğru uzanan bu meydanın mihverini teşkil eden bir hat üzerinde bugünkü dikili taşlarla üç yılanın yekdiğerine sarılarak yükselmiş şeklini tasvir eden bronz sütunla daha birçok heykeller dizili idi. Kısaca tarif ettiğimiz bu meydan harap bir halde Türklerin eline geçtikten sonra İkinci Beyazıt tarafından bu meydanın garp kenarına At meydanı sarayı yaptırılmıştır. Hipodrom'un bu taraftaki bazı metrûkâtı Bizans yapısı o-

farak hâlâ sarayın bodrum katında ve dikili taşların çukurda kalmış kaide seviyeleri hizasında bulunduğu görülmüş ve tarafımdan saray rölöve edilirken bunlar da ayrıca gösterilmiştir.

Bu meydan vakit vakit Türkler tarafından düzeltilip temizlenir ve imar edilirken Hipodrom Bizanslılar zamanındaki şekil ve hususiyetini kaybediyordu. Bana öyle geliyor ki bugünkü meydanın bu kadar yükselmesine sebep etraftaki Bizans harabelerinin bütün molozlarının bu sahaya yayılmış olmasından ileri gelmiştir, meydandaki ağaçların bodur kalmasının sebebi de budur.

İkinci Beyazıd'ın yaptığı düğünde biraz bahsettiğimiz gibi Kanunî zamanında da bu meydan henüz genişliğini olduğu gibi muhafaza ediyordu. Buraya ne Sultanahmet camii yapılmış, hattâ ne de bu camiin eski yerindeki Ahmet Paşa sarayı... Şu halde cenup ucundaki şimdiki ticaret mektebi ve onun arkasındaki san'atlar mektebi ve san'atlar mektebi içinde kalmış olan Sultanahmet camii ile birlikte yapılmış binalar, mevcut olmayıp bu saha kâmilen açık bulunuyordu.

Ortadaki dikili taşlardan da bir nebzecik bahsetmek lâzım:

Bunlardan bugünkü Yüksek Ticaret Mektebi yakınında olan kesme taştan örülerek yükseltilmiş olan sütun, İmparator Porfirojenet tarafından onuncu milâdî asırda yaptırılmıştır. Tamamile bronzdan bir lâvha ile kaplanmıştı. Üzerinde birçok menhut resimler de vardı. Fakat bu lâvha Bizansı zapteden Haçlılar tarafından soyularak bugünkü çıplak hale kondu.

Bu sütunların ikincisi de meydanın ortasına doğru ayrılmış olan pembe granitten yekpare bir sütun halinde bulunan taşdır ki bu taş da milâddan evvel 1547 senesinde Firavun Üçüncü Totmozis tarafından aşağı Mısır'da Helyopolis şehrinde yaptırılmıştı, Bizans imparatoru Büyük Teodoros milâttan sonra 390 senesinde Bizansa naklettirerek buraya diktirmiştir. Şimdi tekrar düğünümüze avdet edelim:)

Kanunî Sultan Süleyman'ın oğullarına yaptığı sünnet düğününün sekizinci ve dokuzuncu günlerinde bu meydanda yapılan spor hareketleri meyanında bu iki tarihî dikili taştan yekdiğerine sıkıca bir kalın ip gerilerek muhtelif cambazlar bu ip üzerinde heyecan ve hayret verici marifetler yaptılar. Bunlar arasında Mısır'dan gelmiş bir cambazın hünerleri de seyredildi.

Yüksek yağlı direklerin tepelerine konulmuş kıymetli mükâfatları almak için denizcilerle yerlilerin gösterdikleri gayret, çevikik, kuvvet ve kudret müsabakaları şaşılacak şeylerdi.

Düğünün onuncu günü bütün müderrislere ve onların muavinlerine ve mütekait müderris ve kazaskerlere parlak ziyafetler çekildi. Dikili taşlara tırmanıp çıkan ve iplerde hünerler gösteren cambazlar seyredildi. Bunu müteakip üç gün zarfında hokkabazlar, karagözcüler, maskaralar düğüncüleri ve halkı eğlendirdiler. Ve bütün orına yapıştırılan paralarla birçok bahyuncular başlarına serpilen ve alınlaşiş aldılar.

On dördüncü gün saray ve ordu ağaloarı sünnet olacak şehzadeleri almak üzere sarayı hümayuna gittiler. Vezirler de şehzadeleri At meydanı medhalinde karşıladılar ve hep birlikte Padişahın otağına geldiler ki bu esnada otağı hümayunda divan kurulmuştu.

On beşinci gün Padişah namına mühim bir ziyafet verildi. Kanunî Süleyman'ın sağında veziri âzam İbrahim, ikinci vezir Ayas ve Kasım paşalar, Rumeli ve Anadolu beylerbeyi, ve Rumeli, Anadolu kazaskerleri Kanunî'nin hocası Hayreddin ve Tatar Hanının oğlu oturmuştu. Solunda ise emektar ricale yer verilmişti. Eski veziri azam Pîri paşa, Zünbül paşa, ve bunlardan sonra Akkoyunlu sülâlesinden Ferihşad bey ve Mısır Sultanı Kanso Gurî'nin oğlu Murat Bey ile son Zülkadriye beğinin oğlu Lâtif bey görülüyordu.

On altıncı gün proğramında ise yine bir ilim ziyafeti tertip edilmişti. Bütün ülema davet edilmişti. Davetci olarak Cebecibaşı Hoca Hayrettin ve Çavuşbaşı da müftiye gönderildi. Bu âlimler topluluğunda şöyle bir durum tertip edilmişti:

Padişah hey'ete riyaset ediyordu, sağında müfti ile Anadolu kazaskeri Kadri efendi oturmuş, solunda da Hoca Hayrettin ile Rumeli kazaskeri Fenarî zade Muhittin bulunuyordu.

Padişah heyete mevzu olmak üzere Kur'andan (fatiha suresi) ni gösterdi, ve müzakere başladı.

Saatlerce süren bu müzakere vakit vakit hararetlenerek münakaşa şeklini alıyordu, kıymetli ve âlimane sözler ve mütalâalar bizzat Padişah tarafından alkışlanarak mükâfatlandırılıyor, zayıf veya uygunsuz söz sahipleri ile suallere karşı duralama ve tereddüt gösterenler padişahın sükût uile hızlandırılıyordu.

Padişahın sükûtu öldürücü bir tesiri haizdi. Netekim Süleyman Halife isminde bir müderris kendisine tevecüh eden bir suale her nedense cevap bulamadığı için hemen oracıkta nüzül isabet etti. Zavallıyı meflûc bir halde kaldırıp evine götürdüler, fakat artık yaşayamadı ve öldü.

Bu ilmî toplantı sonunda ülema atıye ve ihsanlarla taltif edildi.

Düğünün on sekizinci günü olmuştu. Dört gün evvel sarayı hümayundan gelmiş olan şehzadeler İbrahim Paşa sarayında sünnet oldular. O gün vezirler, beylerbeyleri, kazaskerler tekrar huzuru hümayuna girdiler. Ve Padişahın elini öperek tebrik ettiler. Mukabilinde bunlara hil'atler, kıymetli kürkler giydirildi ve bu sünnet günü de sarayda ve meydanda ziyafetler, parlak şenlik ve eğlenceler tertip edildi.

Düğün başlıyalı üç hafta olmuştu. Son gününde Kâğıthane düzlüklerinde büyük bir at yarışı tertip edilerek düğüne son verildi.

Âli, Solak Zade, Hammer ve daha bazı mühim tarih kitaplarımız bu düğün sonunda Kanunî Süleyman ile veziri âzam İbrahim Paşa arasında geçen, dikkate değer bir muhavereyi kaydederler:

Padişah, İbrahim'e sormuş: (Kız kardeşim Sultanla yaptığın düğün mü iyi oldu, yoksa benim oğullarıma yaptığım düğün mü?..)

İbrahim şu tarzda bir cevap vermiş: (Benim düğünümün şeref ve azametinden üstün bir düğün ne yapıldı ne de yapılabilecektir.)

Padişah methüsenâ yollu hürmetkâr bir söz beklerken küstahca bir [illegible] mahiyeti arzeden bu cevaba hiddetlenerek sebebini sormuş, zekî ve kurnaz İbrahim sebebini şöylece izah etmiş: (Benim düğünümde Mekke ve Medine'nin ve İslâmın seddi olan Budin'in, Mısır'ın, Şam'ın padişahı ve zamanın Süleymanı olan halife davetli olarak bulunuyordu, sizin düğününüzde bu kadar büyük bir davetli yoktur.) demiş ve bu sözden sonra hiddeti geçen padişah vezirin bu sözünü beğendiğini İbrahim'e söylemiştir.

Y. Mimar

S. Çetintaş

HİKAYE

İKİ KAFADAR

Yazan : Kadri Gökalp

Güzel bir yaz akşamı. Güneş son ışıklarını da çekmek üzere. Şehrin dar sokaklarında bir tenhalık var. Hemen hemen kimseler yok. Ara sıra görünenler de midesinin derdine düşmüş; hızlı adımlarla yan sokaklarda kayboluyorlar. Yalnız, üzerindeki elbiselerden, saçlarının beyazlığından, değirmende çalıştığı belli, küçük boylu, kambur bir genç bu aceleye katılmıyor. Ellerini arkasına, kamburunun biraz altına, kavuşturmuş, ağır ağır ilerliyor. Beş on adımda bir duraklar gibi oluyor ve söyleniyor.

— Ekmek mi alsam, rakı mı?

Ve yine ağır ağır, âdeta adımlarını sayarak yürüyor. Bazı kararını vermiş gibi birdenbire dönecek oluyor fakat nerdense aklına esiyor ve :

— Ya o almışsa..

Deyip tekrar yoluna devam ediyor.

Şehrin, köyden farksız olan, kenar mahallelerine giden sokaklardan birine saptı. Şimdi adımlarını biraz hızlaştırır gibi oldu amma yeni bir dert baş göstermiş olacak ki tazıların izinden henüz kurtulmuş bir tavşan gibi ikide bir etrafa bakınmağa başladı. Sabırsızlanıyordu. Bu her hareketinden belliydi. Alaca karanlıkta, gelen var mı diye sokak köşelerine bakması, birli ikili yanmağa başlıyan pencereleri, duvar diplerini gözden geçirmesi, onun telâşını açıkça gösteriyordu. Bir evin yanına sokuldu. Bu sırada sokakta görünen bir köpek üzerine hırladı. Ayni zamanda öksürerek biri geliyordu.

— Huuuyt...

Diye köpeği kovalar gibi yaptı. Ona tuhaf bir şekilde bakan yolcu bir iki adım uzaklaşınca sabrı tükendi. Henüz ışıkları yanmıyan bir evin duvarına yanaşarak küçük hizmetini etti. Çeşmeye gidenlerin teneke tıkırtıları ona acele etmesi ihtarında bulundu. Henüz işini bitirmişti ki sokakta iki kadın göründü.

Söylenerek yoluna devam etti. Evin önüne geldiğinde durakladı. Pencerelerde ışık yoktu.

— Daha gelmemiş.

Diye söylendi. İçerde olması ihtimalini düşünerek.

— Hırtooo...

— ???

— Ulan Hırto... Hırto...

Eesinin bütün kuvvetiyle bağırıyordu. Cevap alamadı. Bir kaç kere kilidi yokladı fakat nafile. Beklemekten başka çare yoktu.

Yarım saat sonra sokaklarda yalpa yaparak ilerliyen biri göründü. Bu Hırtoydu; kafayı yine dumanlamış ne olduğu belirsiz şarkılar mırıldanıyordu. Evin önünde buluştular.

— Ulan Hırto..

— Kambur sen misin?

— Benim. Hani ekmek alacaktın?

— Ekmek mi? Para bitti.

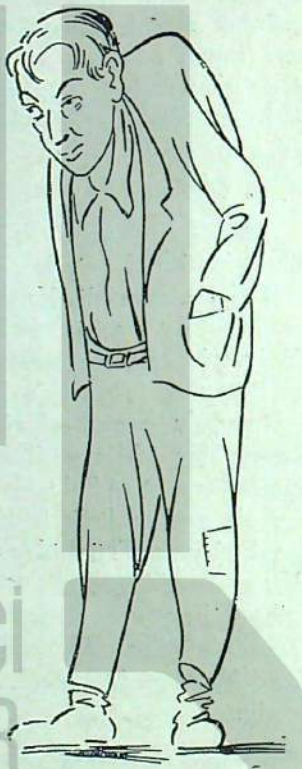

— Allah belanı versin.

Hırto kapıyı açmakla uğraşırken kambur ekmek almak için tekrar karanlık sokaklara daldı.

Kambur burda bir kaç seneden beri oturuyordu. Hırto şehrin yerlisiydi. Kimsesiz yalnız ve perişan gezerdi. Bunun için onu yarı merhemetle karışık bir sevgiyle severlerdi. Kimin işi çıksa hemen onu bulur, iyi bir para verir, üstelik bazı yemek te yedirir. Hırto bunları hakeder. Çünkü hile, kurnazlık nedir bilmez. Kendisine verilen işte domuzuna çalışır. Ne yazık ki devamlı bir işi yoktur. Haftanın ancak bir kaç gününde çalışır. Diğer zamanları boş geçer. Böyle boş günlerinden birinde şehirde kimseye derdini dökemiyen kamburla tanıştı. Müşterilerinin çoğu köylü olan bir han kahvesinde oturuyorlardı. Onu baştan sona kadar dinledi. «Ah.. Vah» etti. Aç olduğunu işitince şöyle ceplerini yokladı, bir şey bulamadı. Fazla müteessir oldu. Bir zavallıya yardım etmek için kimse anlamadan, kambur dahi farkına varmadan, pazara gelen köylülerin eşyalarından kuru bir ekmek parçasını afarozladı.

— Haydi yörü şimdi.

Yürüdüler, bir daha da ayrılmadılar. Kamburu evine aldı. İlk zamanlar birbirlerine isimleriyle hitap ederlerdi. Sonraları samimileşince herkesin kendilerine hitap ettiği gibi birbirini lâkaplariyle çağırdılar.

Padişah devrinin izlerini taşıyan küçük bir evleri vardı. Bu, Hırtonun dedesinin babasına, babasının da Hırtoya bıraktığı yegâne mirastı. Burda bütün bir ömür geçirdiği için evin tarihî bir kıymeti, itibarı vardı. Her tarafı, bilhassa sabahları ön kısmı, büyük bir dikkatle süpürülürdü. Fakat esas kıymeti kafalar dumanlandıktan sonra anlaşılırdı. Her an biraz daha kendinden geçen Hırtonun gözlerinde yaşlar görünür.

— Ah benim güzel evim.. Annemin beni doğurduğu yer.

Diye ağlar ve biraz kafadan gayrimüsellâh olduğu için bir piç doğuran annesinin hayalini görür gibi gözlerini odanın bir noktasına çevirir, hareketsiz kalırdı.

Kambur, gözlerine imkânı olduğu kadar şefkat, merhamet hisleri vermeğe gayret ederek, bu aziz hatıraya hürmet edermiş gibi hiç ses çıkarmadan oturur. İcabederse gözlerinden yaşlar da akıtır. Tâ ki Hırto cebinden son meteliklerini de çıkarıp:

— Git, bir şişe daha rakı al!

Deyinceye kadar.

Esaslı bir işleri yoktur. Bugün çıkardıklarını bugün yerlerdi. Senelerden beri böyle oldukları için işte ihtisas peyda etmişler, her gün kazanmanın yolunu bulmuşlardı. Yalnız kambur hafif işlerde çalıştığı için kazancı daima az olur. Ekseri günler de işsiz kalır, vaktini babadan kalma o yadigâr evde geçirirdi. Temizlik işini bitirdikten sonra kapının önüne oturur, tanıdık görürse gevezelik eder, göremezse bütün vaktini küçük çocuklarla oynamak, komşuları Şaban ağanın evini gözlemekle geçirirdi. Yüzü daima neş'elidir. Yalnız akşam üzerleri kaşları çatılır. Çünkü Hırtonun gelmesi yaklaşmıştır ve çalışmadığı için kavga olması ihtimali de vardır.

Kavga onlar için çok normâl bir şeydi. Ufak bir sebep kapışmaları için kâfi idi.

HİKAYETÇİ DERGİLER

92

Hemen her gün kavga ederler fakat darılmak asla hatırlarına gelmezdi. Daha doğrusu biraz da işlerine gelmezdi. Çünkü biri olmadan diğeri yapamazdı. Birbirini tamamlıyan noksan iki varlıktı bunlar; birinde vücut dinç, kuvvet yerinde, yalnız kafa biraz noksan. Diğerinde ise kafa çok tam. Kurnaz, şeytan, fakat vücut yok. Sakat. Diğer sakatlar gibi koldan, bacaktan olsa yine neyse. Bunun sırtında gizlenmesi kabil olmıyan koskoca bir kambur vardı. Gülen, hayret eden, alay eden, merhamet eden bütün bakışları üzerine çeken bir kambur. Ve bunların altında sıkılan, inliyen, eriyen biri.. Böyle bakanları durdurup konuşmak imkânı olsa, kambur hiç tereddüt etmeden onlara bu derdinin anadan doğma olmadığını, sonradan, bir talihsizlik neticesi meydana geldiğini anlatacaktı. Fakat ne çare, komşuları Şaban ağanın kızından başka kimseye dert yanamıyordu.

Sabahları evlerin önünü süpürmek komşuların âdetiydi. Şaban ağanın kızı da her sabah bu âdeti yapar, bekâr komşularından biriyle konuşmak imkânını elde ederdi. O zaman kambur sözü döndürüp dolaştırıp insanların dertleri üzerine getirir ve bir çocuk masumiyeti ile kendi derdinin sebebini anlatır.

— Ben annemden kambur doğmamışım ki. Merdivenden düşmüşüm de olmuş.

— Ne çıkar derdin bu olsun. Başkalarının görünmeyen ne dertleri var. Allah sağlık versin.

Diyen kurnaz kız onu adamakıllı çileden çıkarır ve işini bırakıp kendisine hayran hayran bakan kambura gülmemek için kendini zor tutardı.

İki kafadar âşıktılar. Bütün kalbleri ve mevcudiyetleriyle seviyorlardı. Ayşeyi, Şaban ağanın kızını... Komşu oldukları için evin çalı duvarları arasından sevgililerini istedikleri gibi görebiliyorlardı. Bilhassa öğleden sonraları domatesler sulanırken çalıların dibine saklanıp çamurlu suların serpildiği bacakları daha yakından görerek oldukları yerde hareketsiz, halsiz kalırlardı. Ayşe çok defa onların bu vaziyetlerini sezmiş, fakat kamburun da dediği gibi, çok alçak gönüllü bir kız olduğu için hiç aldırmamış, üstelik şarkı da söylemiştir. Böyle kız nasıl sevilmezdi. Akşam üzerleri tavukları toplarken öyle tatlı bir sesle bağırırdı ki kapı önünde oturan âşıklarından kamburun içinde tuhaf birşeyler olur; sanki sıcak bir su bütün içine dökülerek kemiklerine kadar işlerdi. Hırto yalnız gözlerini oğuşturur ve bir:

— Ah... Anam babam..

Çektikten sonra ceplerini arar.

— Haydi kambur. Bende biraz var, sen de ekle de bir şişe rakı al.

Evet seviyorlardı. Fakat nedense bu sevgilerini açığa vurmaktan çekinmiyorlardı. Hattâ birbirinden bile saklıyorlardı. Kambur yalnız kaldığı zamanlar sessizce oturur ve canından fazla sevdiği Ayşeyi kendisine verip vermiyeceklerini düşünürdü. Şimdiye kadar yaptığı bütün hesaplar lehine idi Ayşeyi ona verirlerdi. Gerçi kamburdu ama bundan ne çıkardı ki. Mesele bir ekmek parasını kazanmakta değil miydi. Sonra Ayşenin de pek fazla meziyeti yoktu; evvelâ gözleri şaşıydı, kendisini şimdiye kadar kimse de istememişti. Birgün, evde, evlenmesi lâzımgeldiği düşünülürse talip olacak, biraz tereddüt etseler de sonunda kızı kendisine vereceklerdi. Hırto da belki talip olurdu. Fakat onun gibi deliye de kız verilmezdi ya.

Hırto ise hiç te böyle düşünmüyordu. Onun Ayşeyi başkalarının almasından hiç te korkusu yoktu. Delikanlılarla az çok konuştuğu için onların böyle niyetleri olmadığını bilirdi. Onun yegâne rakibi kamburdu. Fakat öyle sakat, koca kamburlu bir adama kolay kolay kız verilemiyeceğinden Ayşeye şimdiden karısı nazariyle bakıyordu. Kafası dumanlı olduğu zamanlar onu yirmi yıllık karısı gibi müdafaa ederdi.

Fazlaca para kazandıkları bir gün rakıyı da fazlaca aldılar. O gece kafalar adamakıllı dumanlandı. İkisi de kendini kaybedecek hale gelmişlerdi. Baygın gözlerle birbirine bakıyor, gülümsüyor, birşeyler anlatmak istiyorlardı. Bu an beyinlerini kurcalıyan düşünce ayniydi.

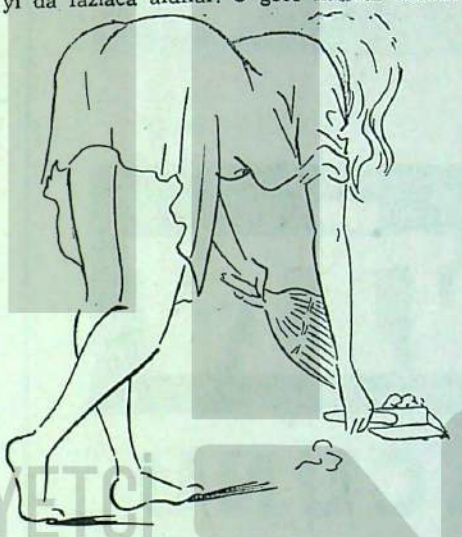

— Kambur...

— Ne var?

— Ayşeyi seviyor musun?

— Elbet.

— Onu senin gibi kambura vermezler.

— Senin gibi deliye mi verirler?

— Ulan..

— Ulan senin babandır.

Küçük sofra bir yana uçtu. Lâmba kırıldı. İki dost karanlıkta takatsiz kalıncaya kadar boğuştu. Bir müddet odada yalnız yorgun nefesler duyuldu.

Sızmışlardı.

Sabaha karşı yedikleri ayazın tesiriyle uyandılar.

— Hırto...

— Kambur...

— Lâmbayı yak!

— Kalkamıyorum.

— Ben de kalkamıyorum.

Sürünerek birbirini buldular. Şimdi kâranlıkta iki dost uzun hasretlikten sonra birleşmiş gibi birbirine sarılmışlardı.

— Kambur, kardeşim.

— Hırto, benim güzel arkadaşım.

Bu vaziyet Ayşenin nişanlanmasına kadar devam etti.

Birgün köyden görücüler gelip Ayşeyi nişanladılar.

İkisi de beyninden vurulmuşa döndü. Kızı elden kaçırıyorlardı. O gece kafaları dumanlamadılar. Hattâ hiç konuşmadan yattılar. Evin neşesi kaçmıştı. Ayşe artık kapının önünü süpürmüyor, domatesleri sulamıyor, avluya bile başörtüsüz çıkmıyordu. Bir zamanlar kapının önünü süpürmek için birbiriyle yarış eden kafadarlar da bu işten vazgeçmiş, evin önü toz toprak dolmuştu.

Şaban ağanın yüzü gülüyordu. Telâşlı telâşlı gidip geliyor, düğün hazırlıkları yapıyordu. Ayşeyi köydeki akrabalarının çobanına nişanlamıştı. Kambur:

— Tuh. Bizi bir çobana değiştiler.

Diye için için kızıyor, Şaban ağayı yakalayıp öldürecek gibi oluyordu. Hırto içindekini dışarı vermiyor, ara sıra bir;

— Ah..

Çekmekle iktifa ediyordu.

Nihayet düğün günü geldi. Evde darbukalar çalındı, yallelliler söylendi, rakılar içildi, sirtolar oynandı.

İki dostu o gece uyku tutmadı.

Ertesi gün köyden alay geldi. Gelini alacaktı. Düğün evi önünde büyük bir kalabalık toplandı. Avluda çalgılar çalıyor, küçük çocuklar ellerinde uzun kırmızı şekerlerle koşuşuyor, kadınlar gülerek girip çıkıyorlardı. Süslü bir araba kapının önüne çekildi. Gelin gidiyordu. Beyaz esvaplariyle iki kadının ortasında Ayşe göründü. Yüzü örtülüydü. Elbise içinde vücudünün bütün kırışıklıkları belli oluyordu. Çobanın saracağı bir vücudü süsliyen yüzü görmek için iki dost beyhude yere başlarını uzattılar. Güneş altında parlıyan beyaz elbiseler ve bunların gizlediği vücut. Bu vücut sanki güneşten aldığı bütün hararetı etrafa saçıyor. bunun tesiriyle gözler yaşarıyor, yürekler eriyordu.

İki kafadar evin önünde bütün servetini kaybetmiş bir zengin gibi otururken arabalar zillerini şakırdatarak haraket etti. Kambur dayanamadı.

— Ulan Hırto.

— Ne var?

— Kız gidiyor.

Hırto hiç cevap vermedi. Ceplerini araştırdı.

— Kambur! Bende biraz var. Sen de ekle da bir şişe rakı al.

Kadri GÖKALP

Sahibi ve Neşriyat Müdürü
ORHAN SEYFİ ORHON
Basıldığı yer: Cumhuriyet Matbaası - İstanbul